

Partijsecretariaat: Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag,
 telefoon: 070-858303

verschijnt 10 x per jaar

DE VERKIEZINGSSTRIJD HOORT TE GAAN OVER BELEID!

D'66 is gereed voor de verkiezingen. We hebben een verkiezingsprogramma dat de vergelijking met die van andere partijen met glans kan doorstaan, een programma dat tot stand is gekomen dankzij de werk- en denkkracht van velen in de werkgroepen en de programmacommissie.

de fractievoorzitter

JAN TERLOUW

We hebben een strategie voor de kabinetsformatie die rust op brede steun in de partij. Immers, nadat alle wijzigingsvoorstellen op het congres van 21 februari waren verworpen, is de strategieresolutie met overgrote meerderheid van stemmen aangenomen. Het is een strategie die beoogt de kiezer echt de keus te geven tussen het beleid zoals het nu wordt gevoerd of een ander beleid, die aankeerst op een kabinet met brede steun in het parlement, die zich richt tegen polarisatie van standpunten en uitgaat van de noodzaak van een vernieuwingsgezind, verstandig en democratisch geleid Nederland.

We hebben een kandidatenlijst die er vertrouwenwekkend uitziet. Ik ben er natuurlijk trots op dat alle verkiesbare zittende Kamerleden boven aan de lijst zijn gekomen, en dat zonder enige aanbeveling van wie dan ook. Ik vat dat op als een motie van vertrouwen voor het werk dat de fractie in de nu naar zijn eind lopende periode heeft gedaan en ik dank daar de leden hartelijk voor. Maar ook de rest van de lijst ziet er kwalitatief goed uit, al had ik bepaalde mensen graag wat hoger gezien. Maar dat hou je natuurlijk altijd.

U hebt ook een lijsttrekker, iemand die dankbaar is voor het vertrouwen en de steun die hij nu al zoveel jaren in de partij ondervindt en die van plan is met enthousiasme en aanzienlijke inzet de wenkende winst te gaan verzilveren.

Van mijn toespraak op het congres stond weinig op papier, omdat immers de nog te kiezen lijsttrekker en niet de fractievoorzitter was geagendeerd. Daarom wil ik hier nog een enkel punt te berde brengen.

De politiek staat niet bepaald in hoog aanzien. Uit straatinterviews e.d. is te horen hoe weinig vertrouwen de mensen in politiek en politici hebben. Naar mijn indruk wordt dat er de laatste tijd niet beter op. Nu is de lijsttrekker van de VVD de campagne begonnen met een reeks verdachtmakingen. Niet het politiek *handelen* wordt gehekeld, maar de *motieven* voor dat handelen.

D'66 bijvoorbeeld wijst de levering van onderzeeboten aan Taiwan niet om politieke, maar om electorale redenen af, zegt Wiegel. Natuurlijk is dat onzin, want zo populair is ons standpunt niet, maar daar gaat het me nu even niet om. Als politici elkaars motieven verdachtmaken, is het dan een wonder dat de bevolking het vertrouwen in *alle* politici, en dus in de hele politiek, verliest?

Ik vind dat de verkiezingsstrijd moet gaan over programma's, stemgedrag, politieke standpunten. Dat is het niveau waarop gediscussieerd moet worden en ik laat daarom het merendeel van de recente verwijten van VVD-zijde onbesproken.

Ofschoon de campagne pas op 25 april officieel van start gaat, is in feite de verkiezingsstrijd natuurlijk ingezet.

Niet alleen de beide Kamerfracties, Hoofdbestuur en de eerste veertig Tweede Kamerkandidaten zullen zich volledig inzetten, een maximaal resultaat is pas te bereiken door de inzet van de hele partij. We hopen dat u er allemaal aan meedoet, zodat 26 mei voor D'66 een absoluut hoogtepunt wordt. ■

IN DIT NUMMER

Opinie:	
Frans Rogier over democratische besluitvorming binnen de partij	3
Te gast:	
Mr. C. H. Goedkoop, burgemeester van Leiden	6
Congresverslag Dordrecht	12
Congresimpressies Amersfoort	17
Congresverslag Amersfoort	20
<hr/>	
Tweede Kamerverkiezingen	28

Radio:

D'66 is eens in de veertien dagen – op de hieronder vermelde dagen – op Hilversum 2 te beluisteren tussen 18.50 - 19.00 uur:
 dinsdag 10 maart,
 dinsdag 24 maart,
 dinsdag 7 april,
 dinsdag 21 april en
 dinsdag 5 mei.

TV:

D'66 is weer op de TV te zien via Nederland I op: woensdag 11 maart en woensdag 20 mei.

d66 AKTIVITEITEN

Zaterdag 21 maart 1981
 Adviesraad, Trianon, Utrecht.
 Zaterdag 21 maart 1981
 te Amersfoort, 10.30 uur
 Emancipatiedag. Plaats:
 Kobus aan de Poort.

Een nieuwe editie van het Beleidsprogram

Voor een bedrag van f 4,- kunt u in het bezit komen van een nieuwe editie van het Beleidsprogram, waarin zijn opgenomen de herziene teksten van de hoofdstukken Media, Energie, Volksgezondheid en Emancipatie. In de eerstvolgende druk, welke wij medio 1981 gereed hopen te hebben, zal de gewijzigde tekst van de hoofdstukken Onderwijs, Vrede/Veiligheid en het Sociaal-Economisch Beleid worden opgenomen. Het Beleidsprogram is te bestellen bij het landelijk secretariaat.

Eerste kamer kandidaten

Na het ter perse gaan van de Democraat 2/81 waarin de gegevens van de Eerste Kamerkandidaten zijn opgenomen, ontvingen wij van twee kandidaten alsnog de foto. Hierbij worden afgedrukt de foto's van **Pieters**, Phillip Christiaan, te Dordrecht en van **Dedem-van der Does**, Martina Aletta te Drimmelen.

Rektifikatie

Onder de opgave van kandidaten voor de Eerste Kamerverkiezingen in de Democraat 2 kan de plaatsing van de kandidatuur van Martien van Dedem-van der Does tot misverstanden leiden.

Haar aanmeldingsformulier was voor sluitingsdatum bij de landelijke verkiezingscommissie. Doordat er in de behandeling van haar aanmelding een vertraging optrad, is haar kandidaatstelling afzonderlijk in de Democraat verschenen.

Wij plaatsen nogmaals de persoonlijke gegevens:

22

1. van Dedem-van der Does, Martina Arletta
2. Arnhem, 10-6-1938
3. 4924 BG Drimmelen
4. Herengracht 13
5. 01626-2720
6. Gymnasium A, candidaatsexamen geschiedenis aan de RU te Leiden
7. radiojournaliste
8. Voorzitter Politiek Scholings- en Vormingsinstituut (PSVI), lid van de adviescommissie in emancipatie zaken van D'66, het PEAC.
9. —
10. —
11. Brabant, Zeeland
12. Onderwijs, werkgelegenheid, ontwikkelingssamenwerking.

Het Dagelijks Bestuur

Tijdens de ALV van 20-21 februari 1981 is er voorzien in een aantal vacatures welke in het Dagelijks Bestuur waren ontstaan.

Hein van Oorschot, vice-voorzitter politiek, was reglementair niet herkiesbaar. Pim Pietersz 2e penningmeester, stelde zich niet voor een tweede termijn herkiesbaar. Door een reeds aangenomen wijziging van het Huishoudelijk Reglement kon ook een 2e publiciteits-coördinator worden benoemd.

Het Dagelijks Bestuur ziet er nu als volgt uit:

Henk Zeevalking: voorzitter
Cees Spigt: vice-voorzitter politiek
Johan Hollemans: vice-voorzitter organisatie
Jan van den Hazel: secretaris politiek
Mieke van Wagenberg: secretaris organisatie
Pauline van Tets: secretaris buitenland
Jan Prevoo: 1e penningmeester
Karel Klaver: 2e penningmeester

Ad van Tiel: 1e publiciteitscoördinator
Hugo Versloot: 2e publiciteitscoördinator

Contributie al betaald?

Vergeet u niet uw contributie te betalen!
 In dit belangrijke verkiezingsjaar heeft de partij uw geld nodig.
 Harder dan ooit!

De uitgave van de Democraat geschiedt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redactieraad die als volgt is samengesteld:

Piet van Baarsel, Mieke van Wagenberg, Marie-Louise Tiesinga, Ad van Tiel, Stijn Verbeek, Jan Goeijenbier.

Als secretaris is aan de redactieraad toegevoegd: Kitty Warburg (wnd.).

Correspondentie, copy e.d. richten aan het redactiesecretariaat van:

De Democraat,
 Bezuidenhoutseweg 195,
 2594 AJ Den Haag.

Verantwoordelijkheid

De redactieraad draagt de eindverantwoordelijkheid voor inhoud en opname van publikaties in de Democraat. Het moet duidelijk zijn dat deze verantwoordelijkheid zich niet uitstrekt tot bijdragen van het Hoofdbestuur, fracties in vertegenwoordigende lichamen, het SWB-bestuur, het PSVI-bestuur, de Adviesraad en andere officiële partijorganen. Al deze bijdragen zijn als zodanig herkenbaar aan het rubriekshoofd.

Ook de inhoud van ingezonden brieven, die steeds de naam van de schrijver vermelden, valt buiten de verantwoordelijkheid van de redactieraad. Voorzover er enig misverstand omtrent de redactionele verantwoordelijkheid mocht dreigen, worden de titels van bijdragen die buiten die verantwoordelijkheid vallen, voorzien van een*

De Democraat

De Democraat wordt gratis toegezonden aan alle leden van D'66. Niet-leden kunnen zich abonneren voor f 25,- per jaar. Losse nummers zijn verkrijgbaar bij het secretariaat voor f 3,- per stuk.

Wanneer verschijnt de Democraat?

De Democraat verschijnt 10 maal per jaar.
 Democraat nr. 4 verschijnt 9-4-1981
 Sluitingsdatum copy: 16-3-1981

Advertentietarieven per 1-2-1981

1/1 pagina: f 850,-
 1/2 pagina: f 500,-
 1/3 pagina: f 425,-
 1/4 pagina: f 340,-
 1/6 pagina: f 250,-

Steunkleuren zijn mogelijk; meerprijs op aanvraag verkrijgbaar.

Contractprijzen op aanvraag verkrijgbaar.

Plaatsing van advertenties is mede onderworpen aan de goedkeuring van de redactie.

Oplage: 17.000

Druk en Lay-out:
 Brouwer Offset BV/Utrecht

Partijsecretariaat
 Bureau SWB D'66
 Bureau PSVI D'66
 Bezuidenhoutseweg 195
 2594 AJ Den Haag
 Telefoon: 070-858303

Frans Rogier (43) maakte vanaf 1976 tot november 1980 deel uit van het Hoofdbestuur en was als vice-voorzitter organisatie o.a. belast met interne verkiezingen. Voordien penningmeester van het SWB-bestuur en vervulde meerdere bestuursfuncties in D'66-afdelingen. Sinds 1978 D'66-gemeenteraadslid in Reeuwijk en momenteel lid van de Rapportagecommissie. Werkzaam als beleidsadviseur informatica bij het Ministerie van Defensie, lid van de Kiesraad en voorzitter van het centraal stembureau van de T.H. Delft.

OPINIE

DEMOKRATISCHE KEUZE OF TOMBOLA?

door Frans Rogier

D'66 streeft volgens de statuten naar radicale democratisering van de samenleving en dus ook naar een radicale democratisering binnen de eigen partij. Dat zou m.i. moeten inhouden, dat ieder lid van de partij een even grote bijdrage in de besluitvorming heeft of althans kan hebben. De partij dient hiertoe ieder lid in staat te stellen aan de besluitvorming deel te nemen en zoveel mogelijk informatie te verstrekken om een verantwoorde keuze te doen. Dit geldt niet alleen bij beslissingen op ALV's over strategie, programma's, reglementen, organisatorische en financiële zaken, maar ook bij de verkiezing van besturen en kandidaten voor vertegenwoordigende lichamen.

Op het voorjaarscongres zijn de uitgangspunten voor de besluitvorming aan de orde en op de afgelopen congressen is vele malen de procedure voor kandidaatstelling voor vertegenwoordigende lichamen behandeld. Daarbij is herhaaldelijk de vraag aan de orde geweest, hoe democratisch onze procedures zijn. Er is getwist over mondelinge en schriftelijke stemadviezen, over aanbevelingen van al dan niet invloedrijke leden, over het nut van presentatievergaderingen, over telstelsels, over geldigheid enz.

Na de uitslag van de voorronden voor de Tweede-Kamer-kandidaatstelling werd er weer druk gepraat over het slechte of goede systeem en vele leden – en vooral kandidaten – hebben hun oordeel uitgesproken. Vaak wordt er getwijfeld of het systeem juist en democratisch is. De meeste opposenten blijken echter het D'66-systeem nauwelijks te kennen en zeker de systemen van andere partijen niet te kennen. Zelden hoor je bruikbare suggesties

voor verbetering van het systeem.

Ook buiten de partij wordt ons systeem becristiseerd en zelfs belachelijk gemaakt op een manier, die om een reactie vraagt. Vooral het suggestieve artikel van Leon de Wolff in de Haagse Post van 13 december 1980 heeft er weinig goede woorden voor over. Onder de pakkende titel „De tombola der kandidaten” schampert de toch vrij goed geïnformeerde schrijver over dit systeem, want hij heeft onderzocht „hoe dat in een volkomen democratie uitwerkt.” Hoe hij deze uitwerking heeft kunnen vaststellen, blijft een raadsel, omdat de uitslag van de voorronden eerst begin januari bekend is geworden. Aan de hand van deze uitslag wil ik mijn mening over het systeem geven en proberen een aantal fabels de wereld uit te helpen. Alvorens op de resultaten in te gaan, lijkt het mij goed de geldende procedure nog even kort te memoreren.

Procedure

Nadat de kandidaatstelling is gesloten, ontvangen de leden een overzicht van de kandidaten in de eigen kieskringgroep, waarbij de door hen verstrekte gegevens, de eventueel geschreven persoonlijke toelichting en een foto zijn afgedrukt. Ook worden een profielschets van een kamerlid, opgesteld door fractievoorzitter en partijvoorzitter, een opgave van de presentatievergaderingen en een stembiljet toegezonden. In de daarop volgende weken worden in iedere kieskringgroep een of meer presentatie vergaderingen gehouden. Op deze vergaderingen kan iedereen kennis maken met de kandidaten, groep een of meer presentatievergaderingen gehouden. Op deze vergaderingen kan iedereen kennis maken met de kandidaten, stemadviezen geven en vragen stellen en zich een oordeel vormen. Ongeveer een week later worden de ingezonden stem-

biljetten geteld en wordt volgens een bepaald telsysteem de uitslag vastgesteld. Het zou mij in dit kader te ver voeren om uitgebreid in te gaan op het in het Huishoudelijk Reglement voorgeschreven telsysteem, zodat ik volsta met de opmerking, dat wij naar mijn mening na jaren zoeken en experimenteren een redelijk bruikbaar, niet te ingewikkeld en vrij rechtvaardig systeem hebben gevonden.

Beoordeling

Op het moment dat ik deze woorden schrijf, wordt de uitslag van de tweede ronde voor de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer nog berekend, zodat ik mij in dit artikel grotendeels moet beperken tot de regionale voorronden. Het verloop hiervan is m.i. representatief en ook interessant genoeg om ons systeem te beoordelen.

Bij de beoordeling van een dergelijke kandidaatsverkiezing moet men m.i. de volgende vragen stellen:

- Hebben alle stemgerechtigden de kans gehad hun stem uit te brengen?
 - Beschikten de leden over voldoende informatie om hun oordeel op te baseren?
 - Hoeveel stemgerechtigde leden hebben aan de stemming deelgenomen?
 - Is er sprake geweest van onaanvaardbare positieve of negatieve kiezersbeïnvloeding?
 - Hoeveel leden hebben de presentatievergaderingen bezocht en hoe zijn deze verlopen?
 - Is de uitslag min of meer in overeenstemming met het profiel of zijn er positieve of negatieve uitschieters te constateren?
 - Heeft het zin om de kandidaatstelling in twee stemronden te laten plaatsvinden? Tenslotte zou eigenlijk de vraag moeten worden gesteld of ons kiessysteem beter of slechter is dan de systemen, die bij andere partijen worden gebruikt.
- De beantwoording van deze vraag vergt echter een grondige studie en analyse van die andere systemen, waarvoor mij tot op heden de tijd heeft ontbroken. Toen ik mij enkele jaren geleden bij het opstellen van wijzigingsvoorstellen voor ons systeem hierop oriënteerde, kwam ik zeker niet onder de indruk van het democratisch gehalte van die systemen, vooral ook omdat er in enkele gevallen sprake was van getrapte systemen, waarin „machtsconcentraties” correctierechten uit (kunnen) oefenen.

De beantwoording van sommige bovengenoemde vragen is vrij eenvoudig, maar andere vergen meer woorden. Helaas kan ik in dit korte artikel niet al mijn uitspraken met bewijzen onderbouwen en is ook mijn opinie uiteraard subjectief. Ik sta echter voor gefundeerde kritiek open.

Stemgerechtigden

De eerste vraag, of alle stemgerechtigde leden de kans gehad hebben hun stem uit te brengen, durf ik met „nagenoeg wel” te beantwoorden. Helaas hebben onze buitenlandse leden, door een inmiddels herstelde fout in het Huishoudelijk Reglement niet mee kunnen stemmen en bovendien zijn er natuurlijk, zoals bij iedere zending, enkele tientallen onbestelbare retourzenden- ▶

dingen geweest, omdat niet ieder D'66-lid adreswijzigingen doorgeeft. Het aantal reacties van leden, die aanvankelijk geen stembiljet ontvingen, was ook zeer gering. Kortom schat ik, dat meer dan 99% van onze leden aan de stemming heeft kunnen deelnemen.

Voldoende informatie

De vraag, of de leden over voldoende informatie beschikten om hun oordeel hierop te baseren, is minder gemakkelijk te beantwoorden. Ik ben van mening, dat de kandidaten in het algemeen voldoende feitelijke gegevens hebben verstrekt. Wellicht verdient het aanbeveling, wanneer zij een exacter inzicht verschaffen over de duur van hun ervaringen. Drie jaar een bestuursfunctie of een lidmaatschap van een vertegenwoordigend lichaam vervullen betekent immers meer dan een aanzienlijk kortere periode.

De persoonlijke toelichtingen gaven in veel gevallen een redelijk inzicht in de motivatie van de kandidaten.

Helaas niet in alle gevallen, zodat de stemmer maar moet raden.

Ook op ledenvergaderingen waren geluiden te horen, dat onvoldoende informatie was verstrekt. Zelden werd er echter bij verteld welke gegevens men miste. Het afdrucken van foto's van de kandidaten wordt door sommige leden als een verbetering beschouwd. Ik denk dat dit gebaar eerder prettig dan nodig is.

Ondanks deze kritiek heeft toch een vrij hoog percentage, t.w. 34,5% van de stemgerechtigde leden aan de voorronden deelgenomen. Dit zou erop kunnen wijzen, dat deze leden meenden over voldoende informatie te beschikken om hun keuze te maken.

Mijn indruk is, dat wij er langzamerhand aardig in slagen om voldoende informatie te verstrekken, hoewel enkele aanvullingen zeker niet overbodig zijn.

Deelname

Inmiddels heb ik ook de derde vraag over het „opkomstpercentage” al gedeeltelijk beantwoord. Zo'n percentage zegt echter weinig, wanneer geen vergelijking kan worden getrokken. Het deelnamepercentage verschilt bovendien per kieskringgroep. De zuidelijke kieskringgroep scoort het hoogst met een deelname van 39,5%, terwijl in Noord-Holland slechts 28,8% van de leden hun stembiljet inzonden. In tabel I zijn de deelname-gegevens weergegeven. Deze percentages zijn m.i. niet ongunstig te noemen in vergelijking met de response bij overeenkomstige schriftelijke enquêtes. Ook tegenover de deelnamepercentages bij de schriftelijke stemmingen voor de Eerste Kamer in 1980, toen circa 18% deelnam aan de voorronden en nog geen 10% aan de landelijke ronde, en voor het Europees Parlement, waaraan plm. 16% van de leden meedeed. Inmiddels is gebleken, dat aan de tweede landelijke ronde voor deze kandidaatstelling circa 28% van de leden heeft deelgenomen. Al met al meen ik te mogen concluderen, dat de deelname aan deze stemmingen, zeker in de voorronden, hoog genoemd mag worden. Het is overigens interessant, dat

meer leden aan de voorronden deelnamen dan aan de landelijke ronde. Zou dit tot doel hebben om eigen regionale kandidaten zoveel mogelijk te steunen? De vraag is of afhaken in de tweede ronde de kansen van deze kandidaten niet doet dalen of geëlooft men dan niet meer in hun kansen?

Beïnvloeding

De vraag of er sprake is geweest van onaanvaardbare positieve of negatieve kiezersbeïnvloeding is weer aanzienlijk moeilijker te beantwoorden, omdat ik slechts op de hoogte ben van situaties, die ik zelf heb waargenomen of mij toevallig verteld zijn. Helaas moet ik vaststellen, dat er enkele pogingen tot beïnvloeding zijn gedaan, die althans mijn toets der kritiek niet kunnen doorstaan. In een geval heeft het hoofdbestuur nog tijdig kunnen ingrijpen, zodat te sterke beïnvloeding werd voorkomen. In een bepaalde subregio was een ledenvergadering gepland, waarop de aanwezige leden een gezamenlijk stemadvies zouden opstellen, dat aan de overige leden zou worden toegezonden. In enkele regio's zijn schriftelijke stemadviezen voor een of twee regionale kandidaten verspreid. Vooral de wijze waarop deze adviezen tot stand kwamen lijkt nogal twijfelachtig. Hierbij is m.i. geen sprake geweest van een weloverwogen procedure. In enkele afdelingen werden informele presentatievergaderingen gehouden, waarvoor niet alle kandidaten uit de eigen kieskringgroep werden uitgenodigd. Een dergelijk selectief uitnodigingsbeleid wekt m.i. altijd de schijn van partijdigheid. Ook hebben een aantal kandidaten een persoonlijke reclame-campagne gevoerd, die bij sommige leden weerstand heeft opgeroepen. Het is echter niet of nauwelijks aan te tonen of hierbij gebruik is gemaakt van laakbare methoden. In bepaalde gevallen bestaat de indruk, dat gebruik is gemaakt van adresmateriaal, dat betrokkene uit hoofde van een bestuursfunctie ter beschikking had. In het verleden werd voor dit doel tegen betaling adresmateriaal verstrekt, maar deze mogelijkheid is door een van de vorige ALV's uit het Huishoudelijk Reglement verwijderd en inmiddels vervangen door de mogelijkheid tot adverteren in de Democratie. In hoeverre deze persoonlijke campagnes tot een hogere score leiden is overigens twijfelachtig. Te veel reclame kan m.i. ook een tegengesteld effect hebben. Deze verschijnselen hebben mij de indruk gegeven, dat in enkele gevallen sprake is geweest van kiezersbeïnvloeding, die de grens van de aanvaardbaarheid dicht nadert of overschrijdt. Zover mij bekend heeft dit echter niet op grote schaal plaatsgevonden. Toch blijft dit aspect van (on)aanvaardbare beïnvloeding de aandacht van het hoofdbestuur vragen.

Presentatievergaderingen

Het bezoek aan presentatievergaderingen varieerde in de diverse kieskringgroepen nogal sterk. In de regio Utrecht en Gelderland werden vijf presentatievergaderingen gehouden, die door circa 700 leden werden bezocht. Deze grote belangstelling, circa 23% van de leden, is ongetwijfeld te danken aan de aantrekkelijke vorm,

waarin deze bijeenkomsten waren georganiseerd. De aanwezigen werden geboeid door de scherpe vragen, die enkele doorgewinterde journalisten op de kandidaten afvuurden. Sommige kandidaten zullen zich ongetwijfeld deze vragen en hun antwoorden nog lang herinneren. In de andere kieskringen werden de presentatievergaderingen aanzienlijk slechter bezocht en bleken kennelijk niet in een duidelijke behoefte te voorzien. Het is duidelijk, dat de wijze waarop de presentatie werd georganiseerd en aangekondigd van grote invloed is op het aantal bezoekers. Mijn conclusie is, dat in het algemeen deze bijeenkomsten slecht bezocht zijn en nauwelijks nut hebben afgeworpen.

Profiel

De vraag of de uitslag van de voorronden min of meer in overeenstemming is met het profiel heb ik getracht te beantwoorden door na te gaan of de hoogst geplaatste kandidaten naar mijn mening aan het profiel voldoen. Daar ik het merendeel van deze kandidaten redelijk ken durf ik als mijn oordeel uit te spreken, dat de eerste twintig kandidaten van de voorlopige landelijke ranglijst redelijk tot goed aan het profiel beantwoorden. Enkele kandidaten voldoen niet aan alle punten, maar dit betekent m.i. niet dat de keuze van één of meer van deze twintig kandidaten niet in overeenstemming met het profiel is. Voor het tweede gedeelte van deze lijst geldt mijn conclusie helaas niet. Wanneer ik in het bijzonder de politieke ervaring van deze kandidaten afweeg tegen het profiel, valt het mij op, dat het een aantal van deze kandidaten zeker op dit punt niet aan de gestelde eisen voldoet. Ook op andere punten voldoen sommige van deze kandidaten niet of nauwelijks aan de in het profiel omschreven wensen. Mijn indruk is bovendien dat in de voorronden een aantal kandidaten de „top 40” niet hebben bereikt, terwijl zij op grond van het profiel hiervoor m.i. wel in aanmerking komen. Mijn conclusie is dan ook, dat de stemgerechtigde leden zich te weinig van het profiel hebben aangetrokken en zich kennelijk meer hebben laten leiden door andere overwegingen. Positieve of negatieve uitschieters hebben zich dientengevolge inderdaad gemanifesteerd. Dit is m.i. vooral te wijten aan de „positieve discriminatie” van sommige kandidaten. Hoewel ik in beginsel voorstander ben van „positieve discriminatie” van vrouwelijke kandidaten, omdat zij ook in onze fracties en besturen ondervertigwoordigd zijn, kan ik mij toch niet aan de indruk onttrekken, dat deze voorkeursbehandeling de kansen van sommige mannelijke kandidaten negatief beïnvloed hebben. Ik ben er mij van bewust, dat deze constatering misschien erg hard is, maar de eerlijkheid gebiedt mij na ruim vier jaar ervaring met interne verkiezingen deze conclusie toch maar eens te trekken.

Kandidaatstelling in een of twee ronden

Hoewel het eigenlijk nog te vroeg is om een afgewogen antwoord te geven op de vraag of kandidaatstelling in twee ronden zin heeft, wil ik toch enkele woorden hieraan wijden. De „regionale” voorronden heb-

ben tot doel de eerste selectie van kandidaten aan de basis van de partij te starten en zodoende een wezenlijke democratische keuze te bevorderen. De betrokkenheid van de leden bij de voorronden wordt dan ook hoger geacht. Deze stelling lijkt inderdaad bevestigd te worden door het verschil in deelname-percentage tussen de voorronden (34,5%) en de landelijke ronde (28%). Toch zijn er ook duidelijke aanwijzingen, dat het nut van voorronden twijfelachtig is. Een belangrijke aanwijzing hierop kan uit de vergelijking tussen de voorlopige landelijke ranglijst en de definitieve lijst blijken. Helaas kan ik deze vergelijking nog niet trekken, omdat de uitslag van de landelijke ronde bij het schrijven van dit artikel nog niet bekend is. Deze vergelijking kan bovendien pas verantwoord plaatsvinden, wanneer de voorlopige landelijke ranglijst naar stemwaarden is gerangschikt. Deze voorlopige lijst wordt namelijk op rangcijfer en daarbinnen op loting gerangschikt. Daar de stemwaarden bovendien afhankelijk zijn van het aantal uitgebrachte stemmen en van het aantal stemgerechtigde leden in de betreffende kieskringgroep, moet een correctie worden toegepast. Op basis hiervan kunnen min of meer vergelijkbare stemwaarden worden berekend. In tabel 2 is aan de hand van deze berekende stemwaarden een lijst van de „top 20” weergegeven. Aan de lezers, die elders in deze Democraat de uitslag van de landelijke ronde aantreffen, laat ik gaarne de vergelijking tussen beide ranglijsten over. Mijn voorlopige indruk is, dat zich geen grote verschuivingen zullen voordoen. Als deze conclusie juist is moeten wij ons zeker afvragen of ook in de toekomst de interne verkiezingen voor de kandidatenlijst van de Tweede Kamer in twee rondes moeten plaatsvinden. Daarbij moet ook rekening gehouden worden met de tijd, die de Landelijke Verkiezingscommissie en de groepsverkiezingscommissies aan de voorronden besteden en de forse kosten, die een dergelijke procedure tot gevolg heeft.

Mijn opinie

Dit artikel over democratische keuze of tombola moet ik besluiten met mijn opinie over het D'66-systeem voor kandidaatstelling. Hoewel ik zeker nog niet tevreden ben over ons systeem en een aantal ernstige kanttekeningen bij de werking ervan heb geplaatst, kom ik toch tot de conclusie, dat dit systeem de leden een goede gelegenheid geeft om hun democratische rechten uit te oefenen, hen hiertoe voldoende informatie verstrekt en redelijke waarborgen tegen onaanvaardbare beïnvloeding biedt.

Dit neemt overigens niet weg, dat het systeem op enkele punten voor verbetering vatbaar is. Vooral de deelname aan presentatiebijeenkomsten zou bevorderd moeten worden. Ook dit systeem bewijst weer, dat de democratie niet volmaakt is, maar in elk geval beter dan alle andere systemen en zeker beter dan een tombola. ■

Tabel 1 – Deelname schriftelijke stemming voorronden

Kieskring	Aantal verzonden stembiljetten:	Aantal terugontvangen stembiljetten:	Deelname in%	Uitgebrachte stemmen %	Verzonden stembiljetten %
I – Noord	2790	1071	38,4	20,5	18,5
II – Midden	3135	1110	35,4	21,3	20,8
III – Noord-Holland	3076	885	28,8	16,9	20,4
IV – Zuid-Holland	4050	1341	33,1	25,7	26,8
V – Zuid	2045	807	39,5	15,8	13,5
Totaal	15096	5214	34,5	100	100

Tabel 2 – Top 20 kandidaten na de voorronden

Volg-nr.	Naam	Gecorrigeerde stemwaarde	Plaats VLR
1.	E. K. Wessel-Tuinstra	22218	1
2.	J. C. Terlouw	19925	5
3.	J. J. Lambers-Hacquebard	14207	4
4.	C. Mertens	14183	2
5.	S. Dekker	13228	9
6.	E. Nypels	13166	8
7.	E. G. Hellebrekers-Cotterell	13127	6
8.	J. Veldhuizen	12115	11
9.	L. J. Brinkhorst	10988	3
10.	J. Kohnstamm	10765	17
11.	A. Nuis	10464	7
12.	H. A. Schaper	10463	15
13.	M. B. Engwirda	10426	10
14.	L. S. Groenman	10233	13
15.	W. A. F. Wilbers	10164	16
16.	D. K. J. Tommel	9650	14
17.	H. A. C. van Woerden	9183	25
18.	S. H. van der Loo-de Steenwinkel	8979	19
19.	E. C. Bakker	8402	22
20.	G. Mik	8275	18

GELEZEN

DE WET VAN DE STIMULERENDE ACHTERSTAND

door Piet van Baarsel

Naast al het doem-denken van deze regering, waardoor Nederland de put ingepraat wordt, is dit boek van Erik van der Hoeven een verfrissend tegenwicht.

„Nederland heeft vrijwel geen eigen grondstoffen, en wordt bevolkt door veertien miljoen mensen die zich verdringen in een ecologisch kwetsbare delta. Het ligt aan de monding van het riool van Europa, heeft een bodemstructuur waarbij vaten gif meteen de waterwinning bedreigen, en is buitengewoon kwetsbaar voor een ramp met een supertanker...”

Erik toont aan dat deze kwetsbare positie

niet tot defaitisme behoeft te leiden, integendeel, dat zij stimulerend kan werken op het vinden van oplossingen voor de problemen, en zelfs dat Nederland door die oplossingen te exporteren naar gebieden waar later dezelfde moeilijkheden te verwachten zijn, voordeel kan behalen.

Bekend is de „wet van de remmende voorsprong”. Het klassieke voorbeeld hiervan is de openbare gasverlichting in Londen in de vorige eeuw. Londen investeerde als eerste stad hierin grote bedragen en kon daardoor pas veel later dan andere Europese steden tot het betere elektrische licht besluiten. De oorspronkelijke voorsprong werkte remmend op het toepassen van later beschikbare, betere systemen.

Als tegenhanger van die wet formuleert Erik heel helder en erg goed gedocumenteerd de „wet van de stimulerende achterstand”. Hij doet dat met veel voorbeelden op technologisch, maatschappelijk en economisch gebied; hij analyseert de risico's van grootschaligheid, de mogelijkheden van kleinschaligheid en innovatie; hij geeft duidelijk aan waar de overheid een taak heeft.

Het is een stimulerend boek en ik raad het graag ieder ter lezing aan. ■

In het ontwerp-verkiezingsprogram van D'66 staan in de inleiding een aantal opmerkingen, die mij wel aanspreken en in het kader van dit artikel een goed uitgangspunt opleveren.

Daarin wordt gesteld, dat „het beleid” dringend een ander fundament vraagt; voorts, dat de mentaliteit en de methodiek van de menselijke maat het enige juiste wapen is, waarmee de ontketende draken van „bureaucratie en technocratie” getemd kunnen worden tot de individuele mens weer het gevoel heeft, er de baas over te zijn en niet het slachtoffer ervan.

Alweer tijdenlang horen we stemmen opgaan, om tot een reorganisatie van het binnenlands bestuur te komen. De laatste tijd dringt daarbij de roep om decentralisatie steeds sterker door. Inmiddels heeft de regering een decentralisatienota uitgebracht. Dat was dan ook hard nodig, omdat in de jaren na de tweede wereldoorlog de lokale autonomie op nagenoeg alle beleidsterreinen drastisch was uitgehold.

Op zichzelf is dit wel te verklaren in een groei-maatschappij, waarbij schaalvergroting op tal van gebieden centraal stond. Bijvoorbeeld uitbreiding van stedelijke agglomeraties, het opzetten van ons sociale stelsel, de ruimtelijke ordening in een expansieve maatschappij, een snelle ontwikkeling van de infrastructuur vragen om een centrale uitvoering. Op andere gebieden kwam er een sluipende centralisatie door middel van koppelsubsidies en dergelijke. Ook de toedeling van geldstromen zorgde voor een sterke centralisatie. De ministeries hebben in die naoorlogse jaren een spectaculaire groei gehad. Daarbij werd de Wet van Parkinson in die sector ijverig versterkt door de politiek, die al maar meer eisen op tafel legde en daarvoor de desbetreffende vakminister verantwoordelijk stelde, zonder zich voldoende af te vragen, of de inwilliging van de eisen niet beter op een „ander” bestuursniveau zou kunnen plaatsvinden. Wellicht is de overgang de laatste 25 jaar van een „gedecentraliseerde” eenheidsstaat naar een min of meer „gecentraliseerde” eenheidsstaat bijna even revolutionair geweest als de overgang naar een eenheidsstaat gedurende de Franse revolutie. De decentralisatienota constateert terecht, dat centralisatie heeft geleid tot een bestuurskluwen die vaak voor de burger ondoorgroendelijk is.

Eveneens moet echter geconstateerd worden, dat het ook met de doelmatigheid matig gesteld is. Er heeft op tal van gebieden een „verkokering” van het algemene beleid plaatsgevonden. Ook de technocratie viert hoogtij. Het grote voordeel van besluitvorming in een kleine organisatie, te weten de snelheid, is danig verwaarloosd. Wat kunnen we eraan doen?

De decentralisatienota geeft na een uitgebreide analyse van het probleem een aantal mogelijkheden voor oplossingen.

Alleen het uitgangspunt bij deze oplossingen vind ik onjuist. De decentralisatienota, evenals trouwens de hele discussie op rijksniveau, gaat uit van de gedachte: Welke (rijks)taken kunnen, we afstoten? Wel-

SMALL IS BEAUTIFULL

door mr. C. H. Goekoop, burgemeester van Leiden.

De heer Goekoop was gemeenteraadslid voor de VVD in Amsterdam en lid van Provinciale Staten in Noord-Holland. In de vorige ambtsperiode was hij wethouder van haven- en gemeentebedrijven en monumentenzorg in Amsterdam.

Daarnaast is hij onder meer voorzitter van de stichting Sail Amsterdam.

Sinds augustus 1980 is hij burgemeester van Leiden.

TE GAST

ke kunnen naar de lagere overheden toe en in hoeverre?

Maar dat is natuurlijk een uiterst centralistisch uitgangspunt.

Niet half uit het centrum

We moeten eerst vaststellen, dat het basisbestuur in ons land de Gemeente is. Dat is het bestuur, dat het dichtste bij de bevolking staat. En dus moeten we op grond daarvan kijken welke overheidstaken we zoveel mogelijk door die bestuurslaag kunnen laten vervullen. Pas daarna begin je de andere overheidslagen in te vullen. Eerst de basis, dan de rest.

Ter vergelijking. Als je de medische zorg organiseert, kijk je eerst naar het medisch pakket, dat de huisarts behoort te hebben, daarna begin je de specialisten in te vullen. Decentralisatie is daarbij ook geen uitvoering van rijkstaken, maar het wezenlijk toedelen van een totaal stuk beleid. De gemeente moet weer met een afgerond pakket van overheidsbeleid toegerust worden waarin

- de beleidsvoorbereiding
 - de beleidsbepaling
 - de beleidsuitvoering
 - de beleidsevaluatie
- allemaal betrokken zijn.

Een toedeling van een taak, waarin bijvoorbeeld alleen de uitvoering is betrokken, is geen decentralisatie. Hier speelt een hardnekkig misverstand wat onder meer blijkt uit de nota, als het uitgeven van rijbewijzen wordt overgeheveld van de Commissaris van de Koningin naar de gemeente. Dit is geen decentralisatie van beleid, maar een verschuiving van administratieve werkzaamheden. En de burger wordt er niet beter van.

Het is duidelijk, dat het geven van een beleidspakket gepaard moet gaan met het toedelen van voldoende financiële middelen.

Uiteindelijk zal een goede beslissingsmogelijkheid op lokaal niveau met een behoorlijke financiële basis als totaliteit kunnen zorgen voor een efficiënte toedeling over de behoeften. Men moet de basisoverheden verantwoordelijkheid gunnen en zelfs toestaan fouten te maken. Het lijkt wel eens of dat van het Rijk niet meer mag. De controle op de basisoverheid moet zodanig zijn, dat het niet ontaardt in jarenlange procedures en pietluttige betutteling.

Het belangrijkste aspect van decentralisatie is wel dat van de democratische besluitvorming. Tegenover 225 kamerleden, die onmogelijk een rijksoverheidsapparaat kunnen beheersen, staat een getal van meer dan 10.000 gemeenteraadsliden. In feite komt decentralisatie dus neer op het overhevelen van een stukje macht van het ambtelijk apparaat naar de volksvertegenwoordiger. We kunnen er overigens niet om heen, dat in de huidige situatie in elke gemeente vele raadsleden tussentijds afhaken, wegens frustraties, doordat men het gevoel heeft geen wezenlijke bestuursstaak te hebben. Het raadslid heeft vaak een soort sandwichfunctie. Aan de ene kant de vragende en eisende burger. Aan de andere kant de overheden, die de wensen niet of anders invullen. En het raadslid zit ertussen geklemd.

Alhoewel de decentralisatienota een aantal mogelijkheden voor decentralisatie opsomt – ik zei al: men begint aan de verkeerde kant – is de uitwerking daarvan in concrete maatregelen toch zeer vaag.

Vooral de financieringsparagrafen munten uit door afwezigheid van enige werkelijke stellingname. Op zichzelf is dat nog wel logisch, want het is uiterst moeilijk, om vanuit de ambtelijke toppen een stuk macht te verspreiden. Terecht merkt de nota dan ook op, dat decentralisatie naast zakelijke overwegingen uiteindelijk slechts op grond van politieke bereidheid kan totstandkomen. De politieke partijen moeten zich dus hard maken, niet alleen wat een intentieverklaring betreft, maar

vooral ook wat concrete invulling en uitvoering betreft.

Hoe decentraliseren Democraten?

Wat dat betreft stelt het ontwerpprogram van D'66 mij teleur. Vroeger maakte D'66 furore met de gekozen burgemeester, en dito minister-president, een en ander als summum van democratisering, maar nu de glans daarvan er een beetje af is, vergaloppeert men zich in weliswaar fraaie, maar uiterst ingewikkelde vage volzinnen, terwijl er op een aantal concrete punten toch weer een centralisatietendens inzit.

Wat moet ik bijvoorbeeld met de volgende volzin aan: „Daarom moeten zoveel mogelijk bestuurlijke verantwoordelijkheden naar de basis, de gemeenten worden gebracht, met bijbehorende financiën en zonder allerlei voorwaarden van rijk of provincie bij de besteding ervan,” als niet verder duidelijk wordt aangegeven, welk bestuurspakket men aan het basisbestuur wil geven en waar men de financiën vandaan wil halen? Zonder het totaalbeeld leidt een en ander daarnaast onvermijdelijk weer tot versnippering.

Ik noem nog een paar voorbeelden, zonder ook maar enigermate tot volledigheid te geraken.

- De volkshuisvesting is jarenlang zeer centraal en gedetailleerd geregeld, tot op 1/10 verblijfseenheid toe. De gelijkvormige rijtjeshuizen, flatcomplexen en de knueterhuizen uit later tijd zijn er de ongeïnspireerde resultaten van. Het moet mogelijk zijn, de gemeenten een volledige basisverantwoordelijkheid te geven. En dan niet op de wijze zoals het Ministerie van Volkshuisvesting dat heeft voorgesteld, waarbij elke gemeente een vierjarenplan moet maken, en waarbij het Rijk uiteindelijk eerst in principe beslist en vervolgens, als het geld er is, ook nog eens over de uitvoering gaat beslissen. Hier is noch de (lokale) democratie mee gediend, noch is het een snel en efficiënt besluitvormingsproces.

Trouwens ook de gehele leegstands- en vorderingsproblematiek, die van gemeente tot gemeente verschilt, had al lang via een gemeentelijke regeling opgelost kunnen worden, in plaats van de thans opgeworpen lijdensweg van de nationale leegstandswet. In het D'66 programma mis ik dit helaas.

- De Wet Ruimtelijke Ordening heeft tot gevolg, dat na een zeer langdurige procedure met vooroverleg, na-overleg, inspraak, goedkeuringsprocedures etc., elk bestemmingsplan uiteindelijk in Den Haag beslist wordt. Het is toch te gek, als burger en bestuurder uit bijvoorbeeld het Noorden des lands voor een duivenhok of varkensstal de lange reis naar Den Haag moeten maken. Een bestemmingsplan is meestal verouderd als het eindelijk van kracht is geworden.

Ik pleit er niet voor om het hele Kroonbe-roep af te schaffen, maar op zijn minst zou de Raad van State gedecentraliseerd – bijvoorbeeld per provincie – kunnen gaan optreden. En verder moet de hele procedure simpeler en sneller, met vaste termijnen.

- D'66 pleit voor een gedecentraliseerde

aanpak van de stadsvernieuwing, maar tegelijkertijd legt men een aantal „nationale” eisen daarbij op tafel, zoals verdichting van de bouw, bejaardencentra, woningen voor alleenstaanden, verkeersluheid etc. Waar blijft nou die decentralisatiegedachte?

- Gemeenten hebben geen of nauwelijks instrumenten voor het voeren van een eigen economisch beleid. Slechts via de weg van de ruimtelijke ordening of gronduitgiftebeleid zijn sturingsmechanismen op gemeentelijk niveau mogelijk. Voor het overige is de gemeente slechts gedeeltelijk voorbereider en uitvoerder van Rijksbepalingen. Bij de W.I.R. en S.I.R. regelingen hebben de gemeenten helemaal geen rol gespeeld.

Ook hier is er plaats voor een gemeentelijk beleid, al dan niet in regionaal verband. Bij D'66 ontwaar ik slechts een centralisatiegedachte, met name door de stelling, dat het gronduitgiftebeleid geharmoniseerd moet worden.

- Nergens vind ik in het verkiezingsprogram van D'66 de mogelijkheid geopperd om het G.A.B. in te voegen in het lokale of regionale bestuurlijke bestel.

Wat is er op tegen, om ook hier plaatselijke invloed, in samenhang met enerzijds het economisch beleid en anderzijds het sociale beleid te doen plaatsvinden?

- Ook een zekere mate van decentralisatie in het beleid met betrekking tot sociale uitkeringen wordt zelfs niet als mogelijkheid geopperd. Voor wat betreft de sociale werkplaatsen pleit het ontwerpprogram voor overheveling van de gemeenten naar de provincie. Centralisatie dus en wel om de mij volstrekt onduidelijke reden, als zouden de gemeentebesturen tever van de praktijk afzitten.

- In het jeugdbeleid wordt een nationale jeugdraad voorgesteld, met uiteraard weer nationale regels. Ook recreatie en sport moeten op nationaal niveau geregeld worden als we het ontwerp nauwkeurig bekijken.

- Tot mijn genoegen plaatst D'66 de politie bij de gemeente – zij hoort daar als hulp en dienstverleningsinstantie voor de burger ook thuis – maar waarom rept het ontwerp-program met geen woord over de andere hulpverleningsorganisaties, zoals brandweer en ambulance-diensten, die uiteindelijk volgens plannen van de regering naar de provincie zouden worden geschoven?

Papier en Praktijk

Met het bovenstaande heb ik slechts een paar punten aangestipt. Ik hoop daarmee duidelijk te hebben gemaakt, dat D'66 als uitgangspunt waarschijnlijk wel decentralisatie voorstaat, maar dat als puntje bij paaltje komt, in de afzonderlijke beleids-hoofdstukken toch steeds weer centralisatie op nationaal niveau om de hoek komt kijken.

Overigens lijden alle andere politieke partijen ook aan dit euvel.

Nog een drietal opmerkingen tot slot.

– Telkens komt de gedachte naar voren en

wordt in de praktijk gebracht, dat gemeenten een minimumgrootte moeten hebben om te functioneren. Ik heb daarover mijn twijfels. Onder bepaalde omstandigheden kunnen kleine eenheden ook zeer wel functioneren. Indien op bepaalde momenten bijzondere deskundigheid nodig is, kan die altijd tijdelijk van buiten aangetrokken worden.

Ook de moderne communicatie- en automatiseringstechnieken maken het niet meer zo noodzakelijk, dat men permanent over een enigszins uitgebreid apparaat beschikt. En als „kleine” gemeenschappen „klein” bestuurd willen worden, waarom zou men dat in principe niet toestaan?

Ik zou veeleer de vraag willen opwerpen, of we aan gemeenten niet een maximum-grootte moeten stellen.

– We hebben in de afgelopen decennia een sterke centralisatietendens gezien. Het verdient ongetwijfeld aanbeveling om zo mogelijk in de grondwet vast te leggen, welk basis-beleidspakket de gemeente en voorts de provincie moet hebben, waarop dan verder niet door welke regeling dan ook mag worden beknibbeld.

– Een versterking van het lokale bestuur is ook politiek interessant.

Het landelijke politieke beeld is immers al geruime tijd verstarde.

Politiek-actuele onderwerpen en actuele regerings- en oppositiepolitiek trekken vaak quasi-principiële scheidslijnen.

En D'66 doet hieraan mee. Op het lokale niveau vindt op meerdere plaatsen op succesvolle wijze samenwerking tussen P.v.d.A en V.V.D. plaats, al dan niet met medewerking van D'66. Bij een versterking van lokaal bestuur kan dat een impuls zijn om die landelijk verstarde verhoudingen te verbreken.

Tot slot: Mijn grootmoeder zei altijd:

„Wie het kleine niet eert, is het grote niet waard.”

En zo is het maar net. ■

GOEDE LEEGSTANDWET MAAKT KRAKEN OVERBODIG

door: Jan Goeijenbier

„Burgerlijke ongehoorzaamheid en democratie vormen de inzet van dit debat,” zo begon Erwin Nypels zijn bijdrage aan het debat over de leegstandswet in de Tweede Kamer eind januari.

Burgerlijke ongehoorzaamheid toont vaak maatschappelijke misstanden aan.

Voor die ongehoorzaamheid moet volgens de D'66-Tweede Kamerfractie bij ernstige sociale misstanden ruimte zijn. Zij vervult dan een nuttige signaalfunctie en vormt een weerwoord tegen het falende overheidsbeleid, dat deze misstanden in stand houdt. In het algemeen geldt dat voor kraken.

Voor mensen, die dringend om woonruimte verlegen zitten is het vrijwel onverteerbaar als voor hen bruikbare ruimten lange tijd ongebruikt leeg staan.

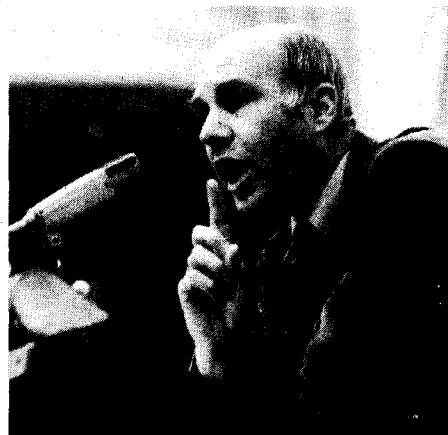
Dergelijke situaties geven aanleiding tot het uitlokken van wetsovertreding. Als een grote sociale misstand door burgerlijke ongehoorzaamheid aan het licht komt is het de taak van de overheid en van de politieke partijen de misstanden zo snel mogelijk uit te bannen; het langdurig handhaven van een systeem van eigenrichting vormt immers een aantasting van de democratie.

De overheid is hierin jammerlijk tekort geschoten. Gaan we bijna elf jaar terug in de tijd: 5 mei 1970: de eerste landelijke kraakdag. Nu, elf jaar later dus, bestaat er nog altijd geen behoorlijke wetgeving om het euvel van langdurige leegstand te bestrijden, ook al is de woningnood toe- in plaats van afgenomen. Nog vreemder is wanneer we bedenken, dat de Hoge Raad, ook al lang geleden, namelijk in 1971, de uitspraak deed, dat kraken NIET strafbaar is. Hierdoor trad een juridische schemer in rond het verschijnsel kraken. Wel werd in 1973 door de regering de anti-kraakwet ingediend, maar, zoals bekend bevatte deze wet enkel maatregelen tegen het kraken zonder het verschijnsel leegstand aan te pakken.

In veel steden ontstond een uitstekend georganiseerde kraakbeweging. Er ontstond goede samenwerking met gemeentebestuur en politie. In overleg met de gemeente werden panden ontruimd en renovatieplannen opgesteld.

Ook echter kwamen de nadelen van het kraken aan het licht, omdat niet altijd voldoende garantie bestond, dat krakers de betrokken panden ontruimden, zodra gemeenten de huizen aan woningzoekenden toewezen. Kraken werd een mogelijkheid om voor te dringen buiten de wachtlijsten van woningzoekenden om.

Om deze en andere nadelen van het kraken weg te nemen en een verdere aantasting van de democratie te voorkomen is een leegstandswet zeer noodzakelijk. Niet alleen een leegstandswet zal de woningnood kunnen oplossen; daar is heel wat meer voor nodig: meer bouwen of verbouwen en een betere ruimtelijke ordening en – om speculatie tegen te gaan – een snelle invoering van het voorkeursrecht voor gemeenten. Daarnaast is een betere en effectievere onteigeningsgrondslag van groot belang.

Uitgangspunt voor een leegstandswet zal de erkenning van de voorrang van het sociale recht op wonen zijn boven een uitoefening van het eigendomsrecht zodra dat in conflict komt met het sociale woonrecht. Leegstand kan immers alleen dan aanvaardbaar zijn als zij een maatschappelijk verantwoorde functie heeft, zoals bij verhuizing of renovatie.

Een goede leegstandswet zal het kraken overbodig maken en zelfs de functie van het kraken overnemen. Zo'n wet zal dan ook bevoegdheden mogen bevatten om tegen kraken op te treden. De nieuwe wettelijke bevoegdheden tegen krakers en vooral de strafbepalingen mogen volgens de D'66-fractie niet in het algemeen gelden voor huidige krakers. Deze mensen moeten aanspraak kunnen maken op een overgangsrecht, waardoor hen geen strafsancities kunnen treffen. Hierdoor zal juist worden erkend, dat het kraken een positieve functie heeft vervuld bij het bestrijden van de woningnood, mede door een falend overheidsbeleid is ontstaan en zo'n omvang heeft aangenomen.

Bij de pogingen om tot een goede leegstandswet te komen zijn regering en par-

lement intensief begeleid door tal van groepen in de samenleving, zoals de rechtswinkels, „Anti-speculatie Amsterdam” en het Landelijk Comité Kraak de Leegstand. Baanbrekende rol werd hierbij door de Raad van Kerken gespeeld die onder andere in het rapport Kraken in Nederland de functie van het kraken en daarmee de bezwaren tegen de anti-Kraakwet duidelijk aantoonde. Zonder het initiatiefontwerp Salomons-Patijn (PvdA) zouden wij misschien nu nog zonder wetsontwerp zitten.

De belangrijkste betekenis van het regeringsvoorstel is – evenals van het initiatief – dat de gemeenten beter en sneller tot vordering van leegstaande huizen kunnen overgaan. Door de „blanco-vordering” is het niet meer nodig dat de gemeente vordert voor met name genoemde woningzoekenden.

Nu kan de gemeente een huis vorderen als het om belangen van woningzoekenden gaat.

Toch bestaan er in de ogen van D'66 nog vele bezwaren en tekortkomingen.

De leegstandsregeling moet eigenlijk niet in een afzonderlijke wet opgenomen worden. Bij nieuwe wettelijke bepalingen moet op de eerste plaats gestreefd worden naar integratie in bestaande wetten. Dat is voor beleidsinstanties, voor rechtsprekende organen en vooral ook voor de mensen om wie het gaat het meest eenvoudig en overzichtelijk.

Hierbij komt dat het bestrijden van leegstand geen doel in zichzelf is. Het vormt een middel om een juiste verdeling van de beschikbare wooneigenheid te bevorderen bij bestaande woningtekorten. Zo'n regeling hoort daarom thuis in de Woonruimtetwet.

De fractie van d'66 vindt het wenselijk, dat een initiatiefrecht voor de burgers wordt ingevoerd om leegstand van woningen te melden. Hierdoor ontstaat een soort sociale controle op meldingsplicht.

Wat de al eerder genoemde leegstand betreft: als deze niet aan de eigenaar te wijten is en er geen reden tot vordering bestaat, moet er een recht zijn om de woning in het Leegstandregister van B&W ingeschreven te laten blijven.

De Tweede Kamerfractie van D'66 is bereid de door de regering aangegeven oplossing op experimentele basis voor ongeveer twee jaar te toetsen. Daarna zal beoordeeld moeten worden of een andere opzet noodzakelijk is.

De oorzaak van leegstand kan op het moment al in veel gevallen door tijdelijke verhuur weggenomen worden. Zo'n regeling past daarom ook in het wetsontwerp, dat daarna pas de naam „Leegstandswet” op een terechte manier verdient. ■

ZONDER INGREEP PASSIEVE EUTHANASIE OP SURINAME

door: Suzanne Bischoff

De nota inzake het Surinamebeleid begint met de gevleugelde woorden „gezien de historische banden met Nederland”. Arm Suriname, de historische banden en speciale banden zijn zo vaak benadrukt sinds de onafhankelijkheid, zo vaak versterkt en aangehaald, dat ze meer zijn gaan lijken op een slecht zittend knellend corset. En dat zal nooit het gevolg moeten zijn van deze speciale banden.

Op 27 januari werd in deze Kamer gedebateerd over deze nota. Kort daarvoor op 10 januari werd in de Adviesraad gesproken over de situatie in Suriname. Door de Adviesraad werd toen het volgende aan de fractie geadviseerd:

- de totstandkoming van een volwaardig staatsbestel te bevorderen;
 - meer dan tot nu toe, te hameren op mensenrechten en persvrijheid;
 - de verdragen m.b.t. hulpverlening aan Suriname zonnodig ter discussie te stellen als er geen uitzicht komt op wezenlijke verbetering van deze punten;
 - het functioneren van de Nederlandse militaire missie te doen onderzoeken en te toetsen aan de uitgangspunten.
- Het advies heb ik in mijn bijdrage ter harte genomen. In het kort zullen de bij dit debat ingenomen standpunten worden uiteengezet.

Tijdens het debat op 27 januari j.l. heb ik geprobeerd aan te tonen dat het grijze-zone-beleid van de Regering gevaarlijk is. We moeten aan Surinamers duidelijk maken dat we bereid zijn hen te steunen. Dit is zeker geen onvoorwaardelijke steun. Op het ogenblik zijn er nog kansen voor de ontwikkeling van het Surinaamse volk in Suriname, er is nog enig perspectief voor zo'n ontwikkeling. Dat perspectief is er nog net. Ik zie het als een stervende patiënt die alleen nog met een zware ingreep te redden is. Als die ingreep niet wordt verricht hebben wij passieve euthanasie gepleegd t.a.v. de ontwikkeling van Suriname. De patiënt heeft daar niet om gevraagd.

Voor deze ingreep heb ik voorgesteld vanuit Nederland een geïntegreerd beleid t.a.v. Suriname te voeren. Het vraagstuk van de ontwikkeling van Suriname moet in onderling verband met b.v. het remigratievraagstuk gezien worden. Deze samenhang moet beleidsmatig ook, dat gebeurt tot nu toe onvoldoende, tot uitdrukking komen.

Voor de ontwikkeling van Suriname is te veel gekozen voor de projectbenadering. Van deze vorm van ontwikkelingssamenwerking wordt de effectiviteit steeds meer betwijfeld. Kleinschalige projecten waarbij de bevolking intens betrokken is, zijn vaak effectiever en wekken vertrouwen bij de bevolking. Surinamers in Nederland zijn daar snel genoeg van op de hoogte. Met een steun in de rug in de vorm van teruggave van opgespaarde pensioenrechten en bepaalde uitkering van sociale verzekeringen zal de remigratie bevorderen. Over de laatste mogelijkheid heb ik een motie ingediend.

Nu de voorwaarden. Er zijn een aantal twijfelachtige ontwikkelingen in Suriname.

Een twijfelachtig gegeven t.a.v. de rechtsorde is decreet A2 waarin wordt aangegeven dat de legerleiding bij afwezigheid van de President de macht overneemt.

Een andere twijfelachtige ontwikkeling is de regelmatige schending van de mensenrechten.

Per interruptie heb ik Minister Van der Klaauw gevraagd waarom Nederlandse militairen in uniform aanwezig waren bij het bijzonder tribunaal.

Een voorbeeld van iets dat op de grens van het toelaatbare ligt. Het antwoord was onthullend. Volgens de Minister betrof het een onderdeel van de opleiding van militairen. Het was een klas die naar de rechtszaal ging om te zien hoe een proces plaatsvond!

Wat kunnen we hier aan doen?

Ik heb voorgesteld om nu nog de Regering Chin A Sen te steunen. In een gezamenlijke motie van PvdA, CDA en D'66 wordt wel gevraagd bij de Regering Chin A Sen te bepleiten, dat spoedig maatregelen worden getroffen gericht op het vestigen van normale verhoudingen en het weer functioneren van de rechtsstaat.

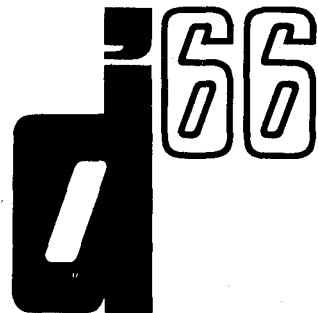
Wanneer de eerder genoemde ontwikkelingen verder doorgaan mogen we overwegen de steun stop te zetten. Ook andere mogelijke beleidsconsequenties zouden al in een middellange-termijn-beleid moeten worden vertaald. Het is een goede zaak dat men ook in Suriname de consequenties van de voortgaande schending van mensenrechten van tevoren zal kennen. De Regering kwam de fractie aan dit verzoek niet tegemoet.

Als de situatie in Suriname zou verergeren zullen we in drie stappen de hulp aan Suriname moeten terugdringen. In eerste instantie zal het overleg in het kader van de CONS gestopt moeten worden. De tweede stap is het terugtrekken van de militaire missie. De derde en laatste stap is stopzetten van de ontwikkelingsgelden door toepassing van het criterium van de mensenrechten.

Dit criterium wordt ook t.a.v. andere landen waar we ontwikkelingshulp aan geven, gebruikt.

Hopelijk zullen alle dreigementen overbodig blijken te zijn.

Het Redelijk Alternatief

dezer dagen, waarin de Sovjetunie Nederland met de leverantie feliciteert!

door Marie-Louise Tiesinga

Dag, boek
Ik bel Elida Wessel naar aanleiding van berichten in vrijwel alle kranten waarin wordt gemeld, dat ze zich tegen de uitgave van het ongekuiste Dagboek van Anna Frank heeft uitgesproken en daarover schriftelijke vragen heeft gesteld aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen, dr. A. Pais. Zelfs internationaal heeft deze zaak de aandacht getrokken: voor me ligt een telexbericht van UPI.

E.: „Nog nooit heb ik zoveel reacties ontvangen naar aanleiding van schriftelijke vragen.”

M. L.: „Positieve reacties?”

E.: „Ja, voor 99%. Ook op het artikel dat ik erover op verzoek van Trouw heb geschreven. Dat heeft inmiddels al zestien ingezonden brieven opgeleverd. Dr. R. Roegholt heeft overigens – eveneens in Trouw – geschreven dat hij het niet met me eens was. Hij wilde wel tot publicatie overgaan.”

M. L.: „Enig idee van de leeftijd van de mensen die gereageerd hebben?”

E.: „Het leken mij vooral oudere mensen, veel Joodse intellectuelen ook. Dat klopt dus wel. Voor mij is het een stukje herkenning. Anne Frank was, hoewel iets ouder, een leeftijdgenote. Anderzijds, het wordt ook zo beleefd in mijn gezin. Ik heb ook een reactie gekregen van een jongen van zeventien jaar die fel tegen publicatie was.”

M. L.: „Dat is niet onlogisch. Als je zeventien jaar bent, sta je nog dicht bij het schrijven van persoonlijke ontboezemingen die je aan niemand wilt laten lezen. Het is kennelijk generatiegebonden. Ik voel het niet zo en mensen in m'n omgeving van mijn leeftijd (net na W.O. II) hebben er ook weinig moeite mee. Het is toch ook het completeren van de werkelijkheid van toen. Een stukje historie?”

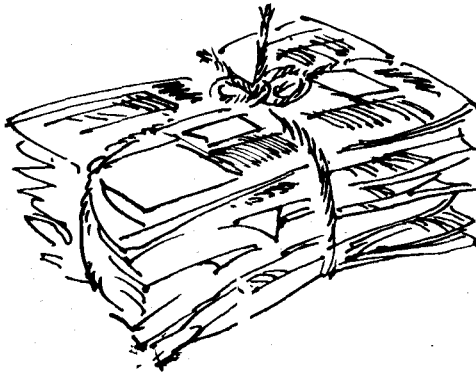
Waarom zou Otto Frank het anders hebben nagelaten aan de Staat der Nederlanden?”

E.: „Waarschijnlijk om de echtheid te doen vaststellen. Maar dat kan best zonder publicatie. En als het volledige dagboek een nieuw licht werpt op de schrijfster, dan kan het ook over een jaar of twintig worden gepubliceerd. Dan zijn er immers geen mensen meer in leven op wie de niet gepubliceerde uitlatingen betrekking hebben.”

M. L.: „Wat mij een beetje tegen de borst stuit is het commerciële. Een buitenkansje voor de uitgever natuurlijk, maar toch... Haar privacy is dan goed voor een herdruk in zesenvijftig talen.”

E.: „Daar heb ik helemaal niet aan gedacht. Ik heb gedacht aan de emotionele kant van de zaak. Het heeft denk ik iets te maken met de manier waarop ik het kamerlidmaatschap opvat. Ik probeer te

DE PERS OVER D'66

vertolken wat er bij de mensen leeft.”

Taiwan, a continuing story

„Het is onzin dat D'66 geen oog heeft voor de werkgelegenheid, of dat het door het optreden van de D'66-fractie is dat China zo heeft gereageerd...”, zegt Laurens Jan Brinkhorst naar aanleiding van de schimpscheuten van Wiegel op een partijbijeenkomst in Tilburg, die bijvoorbeeld de voorpagina van NRC Handelsblad van 10 februari haalden.

„Voor ons was het een afweging: korte termijn werkgelegenheid tegenover lange. Je ziet nu al dat verschillende bedrijven die aan China leveren, bijv. in de Rotterdamse haven, grote zorgen hebben. Verder gaat Wiegel uit van de verkeerde veronderstelling dat China zich vooral tot Nederland heeft gericht, terwijl China ons in feite helemaal niet ziet staan! Waar het de Chinezen wel om gaat, is dat hun positie in de wereldpolitiek wordt aangetast wanneer een land opnieuw de twee China-theorie zou huldigen. Door de leverantie dreigt Nederland bij de strijd tussen de grootmachten betrokken te raken.”

Deze mening van Brinkhorst wordt bevestigd door een commentaar in de Prawda

De Lijsttrekker

Klein vraagje aan Jan Terlouw: „Waarom werd je nou zo boos op die VVD-mijnheer aan het einde van die Brandpunt-uitzending? Meestal dien je op dit soort vragen nogal onderkoeld van repliek”.

J. T.: „De opnamen duurden van 8.00 – 12.00 uur. Je wordt ruim drie uur onder vuur genomen. Ik ben hevig geconcentreerd bezig geweest en vooral aan het einde raak je dan geïrriteerd. Was het erg vallend?”

M. L.: „Ja, dat wel, maar ik vond het prima. De fractie is de laatste tijd veel in het nieuws geweest over internationale politiek. Nu liet je zien dat je ook opgewonden kunt raken als het gaat om zaken die heel dicht bij de mensen staan: vernielingen, zigeuners, etc.”

Laatste vraagje: „Twee van die grote schijven op de ambtenarensalarissen. Ze wilden er maar niet aan dat dat bij jou stond voor alle salarissen. Hier en daar wordt gemompeld dat je dat veel stemmen gaat kosten.”

J. T.: „Ik heb het een aantal keren herhaald. Ik wilde aangeven waar bezuinigd kon worden: o.a. op salarissen en daaronder zijn ambtenarensalarissen een hoge post, die 80% van de overheidskosten uitmaken. Ik vind niet dat je zoiets moet nalaten vanwege het electorele effect.”

Bel Jan Terlouw 1 t/m 4

Op de achterpagina van Vrij Nederland van 14 februari worden de manipulatieve technieken aan de orde gesteld, die vrouwen worden geleerd via een PSVI-cursus. PSVI-directeur Arthie Schimmel: „Het zijn geen richtlijnen die aan iedere D'66-er worden meegegeven. Slechts aan vrouwen die er voor de eerste keer in forums aan moeten geloven, die dus totaal geen ervaring hebben. Het is natuurlijk vervelend als er over geschreven wordt, want dan gaat zoiets een eigen leven leiden. Er moet binnen het PSVI nog maar eens een discussie over plaatsvinden.”

M. L.: „Ik vind dat VN het nog knap heeft gehouden.”

A.: „Ja, als journalist had ik er nog heel wat anders van kunnen maken, als ik dat had gewild. Uiteindelijk is het sop de kool niet waard.”

Wiegel laakt houding D'66 in debat Taiwan-order

Grote aarzeling over publikatie van hele dagboek Anne Frank

Elida Wessel-Tuinstra.

rdachtmakingen over verval- dochter en zijn eveneens
de plaats lijkt mij dat de men vrouw niet moeten
ank het manuscript heeft digen.
„Bovendien: ...
„een onoverv... boek
nent v...

Door onze politieke redactie
TILBURG, 10 febr. – Vice-
premier H. Wiegel – Vice-
duikboot-order van de „raagt
dat zij in de kwestie van de jezen”.
verantwoordelijk aan Taiwan on-
een VVD-bijeenkomst in Til-
burg zei hij dat D'66 in deze zaak eze brie-
de „kleine partijpolitiek”. Zelf zal
zwaarder laat wegen dan de rwinning
Wiegel noemde het onverant-
woordelijk dat D'66 tracht de or-
der alsnog terug te draaien. En je
Kamermeerderheid van D'66, die zo
week een motie van D'66 aan de
die de regering vroeg van r-
werking aan de order
Volgens Wiegel
daarmee
trou...

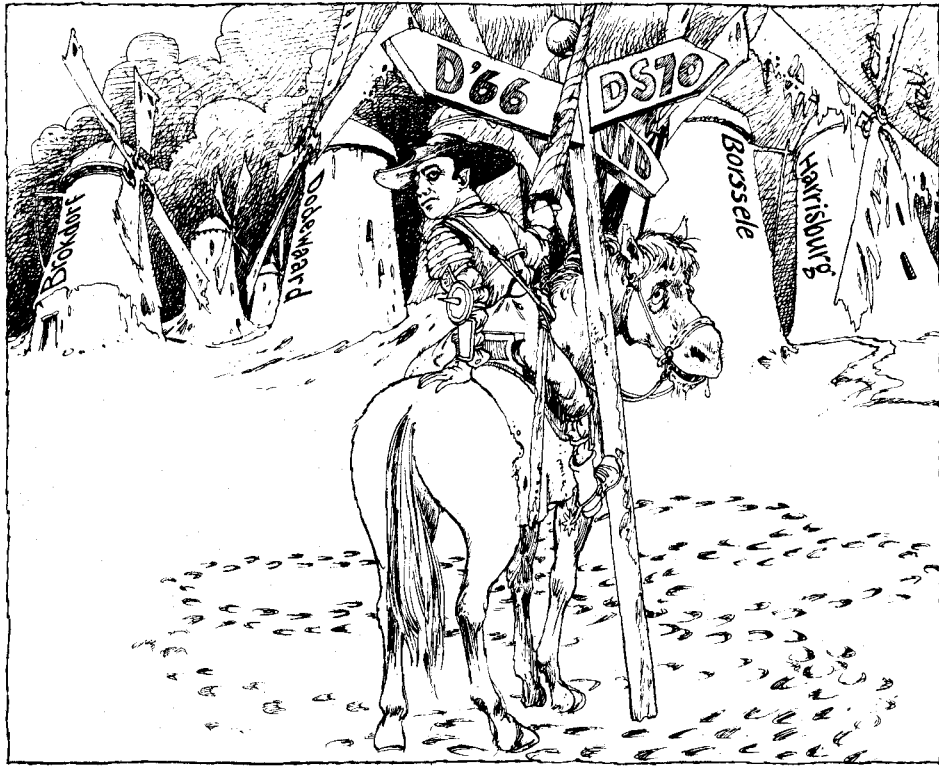
DEMO-CRAATJES

door Marie-Louise Tiesinga

De opsomming van alle mij bekende Democracraatjes in de vorige aflevering, heeft heel wat post opgeleverd. Sommige redacties stuurden hele inhaalseries (Dank, Noordwijkerhout).

Nieuw zijn de bladen van **Huissen**, **Katwijk**, **Winschoten** en **Utrecht**; het laatste heet Denkbeeld. Redacties, veel succes en als we kunnen helpen, horen we het wel! Voor het eerst ontving ik ook een smakelijk opgemaakte Nieuwsbrief van **Muiden/Muiderberg**, die z'n derde jaargang al in gaat. En dat wisten we niet eens! Een extra editie verscheen er in **Noord-Brabant**, van de hand van de Statenfractie daar die er z'n jaarverslag 1980 in doet. Een uitstekend idee om op die manier „verantwoording” af te leggen. In dit verband noem ik ook graag **Info van Nijmegen**, ook z'n extra uitgaafje. Net als in Brabant is het een visitekaartje, hier in de meest letterlijke zin omdat het naast informatie over de fractie en het raadswerk, ook alle informatie geeft over de afdeling en de geschiedenis van D'66 in Nijmegen. Daar kun je mee uit de voeten in verkiezingstijd!

In Democratenpraat van **Dordrecht** vond ik een voortreffelijk overzicht van alles wat er zoal bij de brede maatschappelijke discussie over kernenergie aan de orde komt, door Cees Bakker. Zeer verhelderend en overzichtelijk. In de Democraat van **Drenthe** maakt **Leo Bomhof** een analyse van de eerste verkiezingsronde voor de Tweede Kamer in kieskringgroep I. 56% van de stemmen werd daar uitgebracht vóór de presentatievergadering, 44% erna. De uitslag in volgorde vóór en na deze vergadering verschilt marginaal, wat de verkiezingscommissie in deze kieskringgroep zich deed afvragen of er geen nadere bezinning op de procedure nodig is, mede gelet op het feit dat daar maar 30% van de kiezers meedeed aan de eerste ronde. De regio **Gelderland** heeft een afscheid te verwerken gekregen. **Erno Maas** trad af als regiovoorzitter om straks Aad Nuis in de Staten te gaan opvolgen, en dat wordt algemeen als een gevoelig verlies erkend. Zijn afscheidsrede is zoals hij zelf is en voor de regio is geweest: een bron van inspiratie! Onder zijn leiding heeft het Gelderse regioteam in organisatorisch en inhoudelijk opzicht een voorbeeldfunctie vervuld. Op de regiocongressen in Gelderland wordt analoog gewerkt aan de landelijke congressen: met drie voorzitters, notulencommissie, rapportagecommissie en stemcommissie. Zo kan men ervaring opdoen en is de stap naar „landelijk” gemakkelijker. Gelderland kent een goed lopende regionale adviesraad, de Gard'66. Kortom, doet er alles aan om mensen binnen de partij hun weg te helpen zoeken, zich te laten ontplooiën. Je ware emancipatie. In de Nieuwsbrief van Groningen valt een artikel op van **Hans Jeekel** en **Frans**

De dolende ridder op weg naar de schat

van Tiel, die verslag doen van hun bezoeken aan alle presentatievergaderingen in de eerste ronde. Ze zetten naast elkaar hoe de regio's in deze hun taak hebben opgevat; het resultaat is op z'n zachts gezegd nogal verschillend. In het nieuws van de **Stad Groningen** valt te lezen dat D'66 daar een eigen pandje door de gemeente heeft toegewezen gekregen. Dat is nieuws waar elke afdeling ongetwijfeld z'n vingers bij aflikt. Hint '66 van **Hilversum** is nog steeds een van de mooiste afdelingsbladen. Dat zit 'm in de combinatie van inhoud, vormgeving en verzorging. En 't kan allemaal in verhouding niet eens zo duur zijn, want Hint wordt niet gezet, maar gewoon getipt. Blijft in m'n modellenmap.

De Drevel van de regio **Noord-Holland** is volledig nieuw van vorm. Een verschil van dag en nacht. Helder en overzichtelijk, misschien net iets te groot van vorm om „lekker in de hand te liggen”. In Drevel een leuk interview met **Gerard Lebelle**, gemeenteraadslid te Schoorl en journalist bij Het Parool, die aan het begin van de zeventiger jaren in het nieuws kwam toen de Raad van Uitvoering van de Nederlandse Vereniging van Journalisten de uitspraak deed dat het wethouderschap en het journalist-zijn niet te combineren valt. (Combinatie met raadslidmaatschap mag wél).

Demokatern van de afdeling **Rijswijk** bevat o.a. een lezenswaardig artikel van **Thom van Mierlo**, getiteld „D'66, een vrijzinnige partij?”, waarin deze de relatie legt met de oude Vrijzinnig Democratische Bond. Tot slot: in depot zijn de volgende artikelen:

„Een bijdrage, vooruitlopend op de Brede Maatschappelijke Discussie over (Kern) energie” door Cees Bakker (lid landelijke werkgroep) tel. 078 - 176390.

„D'66, een vrijzinnige partij?” door Thom van Mierlo. Tel. 070 - 902869. Beide artikelen zijn beschikbaar voor plaatsing in andere „Democracraatjes”. ■

**AL
GESTORT?
GIRO
1.000.000**

Wijziging Huishoudelijk Reglement

Het congres van 17 januari jl. in Dordrecht heeft een aantal wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement vastgesteld. Hiermee zijn de interne procedures zoals die voor de komende provinciale staten- en gemeenteraadsverkiezingen gelden, vastgelegd.

Wij verzoeken de afdelingsbesturen, regio- en subregiobesturen dringend om bij haar werkzaamheden uit te gaan van onderstaande artikelen van het Huishoudelijk Reglement.

Johan Hollemans

vice-voorzitter organisatie.

Vervolg Hoofdstuk IX

Provinciale staten

- Art. 112.**
1. Voor de kandidaatstelling voor de Provinciale Staten gelden naast de algemene artikelen 102 t/m 104 een aantal speciale bepalingen, die in de artikelen 112 t/m 117 zijn opgenomen.
 2. De samenstelling van de kandidatenlijsten geschiedt via een provinciale schriftelijke poststemming voor alle in de provincie woonachtige leden.
 3. De lijstaanvoerder kan ofwel worden gekozen door de ARV, die het provinciaal verkiezingsprogramma vaststelt, volgens bijlage C van dit reglement, ofwel worden gekozen d.m.v. de schriftelijke poststemming. De ARV dient voordat de kandidaatstelling wordt gesloten te beslissen welke methode voor de verkiezing van de lijstaanvoerder wordt gevolgd.
- Art. 113.**
1. In overleg met de Landelijke Verkiezingscommissie benoemt het hoofdbestuur uiterlijk elf maanden voor de verkiezingen van de Provinciale Staten voor iedere provincie een provinciale verkiezingscommissie. Het betrokken regiobestuur dient uiterlijk een maand tevoren een voordracht voor de samenstelling van de commissie in bij het hoofdbestuur.
 2. De provinciale verkiezingscommissie heeft tot taak op onpartijdige wijze de goede voortgang van de kandidaatstellingsprocedure voor de verkiezingen van de Provinciale Staten volgens de bepalingen van dit reglement te bewerkstelligen.
 3. De provinciale verkiezingscommissie draagt tevens zorg voor de indiening van de overeenkomstig dit reglement samengestelde kandidatenlijsten op de wijze als door de Kieswet voorgeschreven. De commissie kan zich voor deze taak laten assisteren door een aantal door haar aan te wijzen D'66-leden.
 4. De provinciale verkiezingscommissies volgen bij de uitvoering van hun taak de aanwijzingen van de landelijke verkiezingscommissie.
 5. Een provinciale verkiezingscommissie bestaat uit tenminste vijf in de betreffende provincie woonachtige leden, die voor de tijd van een jaar worden benoemd.
 6. Leden van het hoofdbestuur, het regiobestuur en de landelijke verkiezingscommissie kunnen geen deel uitmaken van een provinciale verkiezingscommissie.
 7. Een lid van de provinciale verkiezingscommissie kan niet als kandidaat worden aangemeld. Zodra een lid zich kandidaat stelt, treedt betrokkene onmiddellijk af als lid van de provinciale verkiezingscommissie en stelt het hoofdbestuur hiervan schriftelijk in kennis.
 8. Bij tussentijdse vacatures benoemt het hoofdbestuur conform lid 1 een ander lid.
- Art. 114.**
1. Aanmelding van kandidaten dient te geschieden conform art. 103 van dit reglement.
 2. Kandidaten dienen zich bij hun aanmelding tevens

- bereid te verklaren om bij verkiezingen van de Eerste Kamer der Staten-Generaal de schriftelijke richtlijnen van de landelijke verkiezingscommissie bij het uitbrengen van hun stem in acht te nemen.
3. De aanmeldingstermijn voor de kandidaatstelling begint minstens acht maanden voor de datum van indiening van de kandidatenlijsten ingevolge de Kieswet en sluit vijf maanden voor diezelfde datum.
4. De provinciale verkiezingscommissie maakt het aanmeldingsadres gelijktijdig bekend.
5. Indien de provinciale verkiezingscommissie conform art. 103, lid 2, een aanmelding als kandidaat niet geldig heeft verklaard, zendt de commissie onverwijld een afschrift van dit bericht aan de landelijke verkiezingscommissie, die bij twijfel omtrent de juistheid van de genomen beslissing overleg pleegt met de provinciale verkiezingscommissie.
6. Binnen twee weken na de sluiting van de kandidaatstelling zendt de provinciale verkiezingscommissie een overzicht van alle goedgekeurde kandidaten aan de landelijke verkiezingscommissie en het hoofdbestuur.

Art. 115.

1. Binnen vier weken na sluiting van de kandidaatstelling zendt de provinciale verkiezingscommissie in overleg met de landelijke verkiezingscommissie aan alle in de provincie woonachtige stemgerechtigde leden een opgave in alfabetische volgorde beginnende met een door loting verkregen letter, van alle kandidaten voor de betreffende provincie. Alle door de kandidaten verstrekte gegevens worden in deze opgave opgenomen, alsmede indien de kandidaat zulks wenst, een persoonlijke toelichting van ten hoogste 300 woorden.
2. Bij de opgave van de kandidaten wordt tevens een stembiljet toegezonden, waarop de sluitingsdatum van de schriftelijke stemming en het inzendingsadres worden vermeld.
3. Tevens verstrekt de provinciale verkiezingscommissie een overzicht van de te houden presentatievergaderingen.
4. Nadat de opgave van kandidaten en de stembiljetten zijn verzonden, worden tot uiterlijk drie maanden voor de datum van indiening aan de kandidatenlijst ingevolge de Kieswet een of meer presentatievergaderingen gehouden. Zittende fractieleiden zijn behoudens overmacht gehouden hun kandidatuur persoonlijk te verdedigen.

Art. 116.

1. De uitslagbepaling van de schriftelijke stemming geschiedt door de provinciale verkiezingscommissie en dient alvorens gepubliceerd te worden door de landelijke verkiezingscommissie te worden goedgekeurd.
2. Bij het bepalen van de uitslag van de stemming worden slechts die stembiljetten in aanmerking genomen die voor de sluitingsdatum zijn ontvangen. Deze datum mag niet eerder zijn dan een week na de laatste presentatievergadering in de betrokken provincie.
3. De landelijke verkiezingscommissie bepaalt een sluitingsdatum, die voor alle provincies gelijk is.
4. Op basis van de tijdig ingeleverde stembiljetten wordt de voorlopige ranglijst van kandidaten opgemaakt overeenkomstig de bepalingen van bijlage A van dit reglement. Een verslag van deze uitslagbepaling wordt binnen twee weken na de sluitingsdatum toegezonden aan de landelijke verkiezingscommissie.

Art. 117.

1. Na goedkeuring van de uitslagbepaling stelt de landelijke verkiezingscommissie de voorlopige kandidatenlijst voor iedere provincie vast.
2. Wanneer het de landelijke verkiezingscommissie blijkt dat de uitslag van de stemming niet juist is

bepaald, corrigeert zij na overleg met de provinciale verkiezingscommissie de uitslag en stelt het hoofdbestuur hiervan in kennis.

3. Vervolgens maakt de landelijke verkiezingscommissie de uitslag bekend aan de kandidaten, de provinciale verkiezingscommissie en het regiobestuur.
4. Indien de lijstaanvoerder door de ARV wordt gekozen, verzoekt de provinciale verkiezingscommissie aan de kandidaten uiterlijk 2 x 24 uur voor de betreffende ARV aan de commissie te berichten of zij tévens kandidaat willen zijn voor de verkiezing van de lijstaanvoerder. Het regiobestuur maakt uiterlijk bij de aanvang van de ARV de uitslag van de schriftelijke stemming bekend en meldt tevens welke kandidaten zich verkiesbaar stellen als lijstaanvoerder.
5. De eventueel door de ARV gekozen lijstaanvoerder wordt door de provinciale verkiezingscommissie, ook indien hij of zij bij de schriftelijke stemming niet de eerste plaats heeft behaald, als nummer één op de kandidatenlijst geplaatst.
6. Nadat de kandidatenlijst is vastgesteld legt de provinciale verkiezingscommissie deze lijst ter goedkeuring voor aan het hoofdbestuur dat advies ontvangt van de landelijke verkiezingscommissie.
7. Elke kandidatenlijst behoeft de goedkeuring van het hoofdbestuur om onder de naam Democraten '66 of D'66 te kunnen worden ingediend.
8. De goedkeuring kan alleen worden geweigerd indien niet aan de van toepassing zijnde bepalingen van dit reglement is voldaan of indien door indiening van de kandidatenlijst in ernstige mate in diskrediet zou worden gebracht.
9. Na goedkeuring door het hoofdbestuur maakt de landelijke verkiezingscommissie de kandidatenlijst bekend aan de provinciale verkiezingscommissie en het regiobestuur en publiceert vervolgens zo spoedig mogelijk de definitieve lijsten.
10. De provinciale verkiezingscommissie draagt zorg voor de invulling van de benodigde formulieren en de tijdige indiening van de goedgekeurde kandidatenlijsten op de wijze als door de Kieswet is voorgeschreven.

Gemeenteraden

- Art. 118.**
1. Voor de kandidaatstelling voor de Gemeenteraden gelden naast de algemene artikelen 102 t/m 104 een aantal speciale bepalingen die in de artikelen 118 t/m 126 zijn opgenomen.
 2. De samenstelling van de kandidatenlijsten geschiedt via een schriftelijke stemming, die ofwel per post ofwel tijdens een hiervoor belegde AAV gehouden wordt.
 3. De lijstaanvoerder kan ofwel gekozen worden door de AAV, die het gemeentelijk verkiezingsprogramma vaststelt, volgens bijlage C van dit reglement ofwel d.m.v. de schriftelijke poststemming.
- Art. 119.**
1. Uiterlijk veertien maanden voor de verkiezingen van de Gemeenteraden belist de AAV of deelname aan deze verkiezingen gewenst is en op welke wijze de schriftelijke stemming en de verkiezing van de lijstaanvoerder zal geschieden.
 2. Indien de AAV deelname gewenst en mogelijk acht meldt het afdelingsbestuur dit voornemen aan het (sub) regiobestuur en het hoofdbestuur. Hierbij vermeldt het afdelingsbestuur of het de bedoeling is zelfstandig of in combinatie met andere partijen deel te nemen, de omvang van de afdeling en de reeds lopende afdelingsactiviteiten op gemeentelijk terrein.
 3. Indien van het (sub)regiobestuur een gunstig advies is ontvangen en het hoofdbestuur geen duidelijke bezwaren bekend zijn verleent het hoofdbestuur toestemming tot deelname. Deze beslissing wordt uiterlijk twaalf maanden voor de verkiezingen van de gemeenteraden genomen en aan het afdelingsbestuur bekend gemaakt.

4. Indien de ARV heeft besloten tot een federatieve regiostructuur vervullen de subregiobesturen de in deze artikelen vermelde taken van het regiobestuur.

Art. 120.

1. In overleg met de landelijke verkiezingscommissie benoemt het (sub)regiobestuur uiterlijk elf maanden voor de verkiezingen van de Gemeenteraden voor iedere gemeente, waarvoor toestemming tot deelname is gegeven, een afdelingsverkiezingscommissie. Het betrokken afdelingsbestuur dient uiterlijk een maand tevoren een voordracht voor de samenstelling van de commissie in bij het (sub) regiobestuur. Indien een afdeling uit meerdere gemeenten bestaat, waarin aan de verkiezingen wordt deelgenomen, kan met één afdelingsverkiezingscommissie worden volstaan.
2. De afdelingsverkiezingscommissie heeft tot taak op onpartijdige wijze de goede voortgang van de kandidaatstellingsprocedure voor de verkiezingen van de gemeenteraden volgens de bepalingen van dit reglement te bewerkstelligen.
3. De afdelingsverkiezingscommissie draagt tevens zorg voor de indiening van de overeenkomstig dit reglement samengestelde kandidatenlijst op de wijze als door de Kieswet voorgeschreven.
4. De afdelingsverkiezingscommissies volgen bij de uitvoering van hun taak de aanwijzingen van de landelijke verkiezingscommissie, die zich bij de uitvoering van deze taak kan laten assisteren door enkele door de commissie schriftelijk te benoemen gedelegeerden.
5. Een afdelingsverkiezingscommissie bestaat uit tenminste drie in de betreffende afdeling woonachtige leden, die voor de tijd van een jaar worden benoemd.
6. Leden van het hoofdbestuur, het afdelingsbestuur en de landelijke verkiezingscommissie kunnen geen deel uitmaken van een afdelingsverkiezingscommissie.
7. Een lid van de afdelingsverkiezingscommissie kan niet als kandidaat worden aangemeld. Zodra een lid zich kandidaat stelt, treedt betrokkene onmiddellijk af als lid van de afdelingsverkiezingscommissie en stelt het (sub)regiobestuur hiervan schriftelijk in kennis.
8. Bij tussentijdse vacatures in afdelingsverkiezingscommissies benoemt het (sub)regiobestuur conform lid 1 een ander lid.
9. Afdelingen die als gevolg van de omvang van hun ledenbestand niet kunnen voldoen aan de eisen gesteld in de leden 5 en 6 kunnen hiervan ontheffing verkrijgen op door het betreffende (sub)-regiobestuur te adviseren en door het Hoofdbestuur te stellen voorwaarden.

Art. 121.

1. Aanmelding van kandidaten dient te geschieden conform art. 103 van dit reglement.
2. Kandidaten dienen bij hun aanmelding ook te verklaren of zij lid zijn of zijn geweest van enige andere politieke partij of groepering die aan de verkiezingen van de gemeenteraad deelneemt of heeft deelgenomen. Tevens dienen zij zich bereid te verklaren de in art. 5, lid 3, van de Statuten opgenomen verplichting te aanvaarden.
3. Bij de aanmelding gelden de bepalingen opgenomen in art. 114, lid 3 t/m 6 op overeenkomstige wijze met dien verstande, dat de aanmeldingstermijn voor de kandidaatstelling zes maanden voor de datum van indiening van de kandidatenlijsten sluit.

Art. 122

1. Binnen vier weken na sluiting van de kandidaatstelling zendt de afdelingsverkiezingscommissie aan alle in de gemeente woonachtige leden een opgave in alfabetische volgorde, beginnen met een door loting verkregen letter, van alle kandidaten voor de betreffende gemeente. Alle door de kandidaten verstrekte gegevens worden in deze opgave opgenomen alsmede indien de kandidaat zulks wenst een persoonlijke toelichting van ten hoogste 300 woorden.
2. Bij de opgave van kandidaten wordt tevens ver-

meld op welke wijze de schriftelijke stemming en de verkiezing van de lijststaanvoerder zal geschieden. Indien een schriftelijke poststemming wordt gehouden ontvangen de leden tevens een stembiljet, waarop de sluitingsdatum en een inzendingadres worden vermeld.

3. Indien de schriftelijke stemming tijdens een AAV wordt gehouden wordt bij de opgave van kandidaten vermeld wanneer en waar deze vergadering wordt gehouden. Het tijdens deze AAV te gebruiken stembiljet kan worden meegezonden of wel ter vergadering aan de stemgerechtigde leden worden uitgereikt.
4. Tevens verstrekt de afdelingsverkiezingscommissie een overzicht van de te houden presentatievergaderingen.
5. Nadat de opgave van kandidaten zijn verzonden worden tot uiterlijk vier maanden voor de datum van indiening van de kandidatenlijst ingevolge de Kieswet een of meer presentatievergaderingen gehouden. In iedere gemeente wordt minstens één presentatievergadering gehouden. Zittende fractieleden zijn behoudens overmacht gehouden hun kandidatuur persoonlijk te verdedigen.
6. Indien de schriftelijke stemming tijdens een AAV wordt gehouden mag deze AAV niet eerder dan een week na de laatste presentatievergadering worden gehouden.
7. Indien een afdeling meerdere gemeenten omvat zijn voor de samenstelling van de kandidatenlijst slechts in de betreffende gemeente woonachtige leden stemgerechtigd.

Art. 123.

1. De uitslagbepaling van de schriftelijke stemming geschiedt door de afdelingsverkiezingscommissie en dient alvorens gepubliceerd te worden door de landelijke verkiezingscommissie te worden goedgekeurd.
2. Bij het bepalen van de uitslag van de stemming worden slechts de stembiljetten in aanmerking genomen die voor de sluitingsdatum zijn ontvangen. Deze datum mag niet eerder zijn dan een week na de laatste presentatievergadering in de betrokken gemeente.
3. De landelijke verkiezingscommissie bepaalt de uiterste datum, waarop in alle afdelingen de schriftelijke stemmings moeten worden gesloten of de AVV's, waarop de stemming plaatsvindt, moeten worden gehouden.
4. Op basis van de tijdig ingeleverde stembiljetten wordt de voorlopige ranglijst van kandidaten opgemaakt overeenkomstig de bepalingen van bijlage A van dit reglement. Een verslag van deze uitslagbepaling wordt binnen twee weken na de sluitingsdatum toegezonden aan de landelijke verkiezingscommissie. Indien de stemming tijdens de AVV wordt gehouden kan een door de landelijke verkiezingscommissie aangewezen gedelegeerde een voorlopige goedkeuring verstrekken en zijn bevindingen aan het verslag van de uitslagbepaling toevoegen.

Art. 124.

1. Na goedkeuring van de uitslagbepaling stelt de landelijke verkiezingscommissie de voorlopige kandidatenlijst voor iedere gemeente vast.
2. Wanneer het de landelijke verkiezingscommissie blijkt dat de uitslag van de stemming niet juist is bepaald, corrigeert zij na overleg met de afdelingsverkiezingscommissie de uitslag en stelt het hoofdbestuur hiervan in kennis.
3. Vervolgens maakt de landelijke verkiezingscommissie de uitslag bekend aan de afdelingsverkiezingscommissie en het afdelingsbestuur en verzoekt hen de kandidaten te informeren.
4. Indien de lijststaanvoerder door de AVV wordt gekozen, verzoekt de afdelingsverkiezingscommissie aan de kandidaten uiterlijk 2 x 24 uur voor de betreffende AAV aan de commissie te berichten of zij tevens kandidaat willen zijn voor de verkiezingen van de lijststaanvoerder. Het afdelingsbestuur maakt uiterlijk bij de aanvang van de AAV de uitslag van de schriftelijke stemming bekend

en meldt tevens welke kandidaten zich verkiesbaar stellen als lijststaanvoerder.

5. De eventueel door de AAV gekozen lijststaanvoerder wordt door de afdelingsverkiezingscommissie, ook indien hij of zij bij de schriftelijke stemming niet de eerste plaats heeft behaald, als nummer één op de kandidatenlijst geplaatst.
6. Nadat de kandidatenlijst is vastgesteld legt de afdelingsverkiezingscommissie deze lijst ter goedkeuring voor aan het hoofdbestuur, dat advies ontvangt van de landelijke verkiezingscommissie.
7. Elke kandidatenlijst behoeft de goedkeuring van het hoofdbestuur om onder de naam Democraten '66 of D'66 te kunnen worden ingediend.
8. De goedkeuring kan alleen worden geweigerd indien niet aan de van toepassing zijnde bepalingen van dit reglement is voldaan of indien door indiening van de kandidatenlijst de partij in ernstige mate in discrediet zou worden gebracht.
9. Na goedkeuring door het hoofdbestuur maakt de landelijke verkiezingscommissie de kandidatenlijst bekend aan de afdelingsverkiezingscommissie en het afdelingsbestuur en verzoekt dit bestuur zo spoedig mogelijk de definitieve lijsten te publiceren.
10. De afdelingsverkiezingscommissie draagt zorg voor de invulling van de benodigde formulieren en de tijdige indiening van de goedgekeurde kandidatenlijsten op de wijze als door de Kieswet is voorgeschreven.

Art. 125

1. Indien in een afdeling met toestemming van het hoofdbestuur in combinatie met andere partijen wordt deelgenomen dienen de bovengenoemde bepalingen inzake de kandidaatstelling zo veel mogelijk te worden gevolgd.
2. De bepalingen inzake de afdelingsverkiezingscommissie vastgelegd in art. 120 en inzake de aanmelding van kandidaten vastgelegd in art. 121 dienen onverkort te worden gehandhaafd.
3. De procedure voor de samenstelling van de kandidatenlijst, waarin opgenomen de verdeling van de plaatsen over de deelnemende partijen, dient z.s.m. nadat hierover in principe overeenstemming met de andere partijen is bereikt, ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het hoofdbestuur, dat hierover van de landelijke verkiezingscommissie advies ontvangt.
4. De definitieve kandidatenlijst dient conform art. 124 lid 6 t/m 7 aan het hoofdbestuur ter goedkeuring te worden voorgelegd, ook indien deze lijst niet mede onder de naam Democraten '66 of D'66 wordt ingediend.

Art. 126

1. Voor de verkiezingen van de gemeenteraden kan het hoofdbestuur op verzoek van het afdelingsbestuur en het (sub)regiobestuur dispensatie verlenen van de termijnbepalingen opgenomen in artikel 119, 120 en 121. Voorts kan dispensatie van de artikelen 122, 123 en 124 worden verleend, mits de stemming en de uitslagbepalingen in de geest van deze bepalingen met waarborgen worden omkleed.
2. Verzoeken om dispensatie dienen met vermelding van redenen schriftelijk te worden ingediend bij het hoofdbestuur, dat hierover van de landelijke verkiezingscommissie advies ontvangt.

Openbare lichamen

Art. 127.

1. De kandidaatstellingsprocedure voor gekozen vertegenwoordigende raden van openbare lichamen dient te geschieden overeenkomstig de bepalingen van art. 112 t/m 117 van dit reglement.
2. Het hoofdbestuur kan bij deze verkiezingen conform art. 126 dispensatie verlenen.

B. Aanvullingen van hoofdstuk IX - Kandidaatstelling voor vertegenwoordigende lichamen (art. 102 t/m 111).

1. *Toevoegen aan artikel 103 het onderstaande lid 8 en lid 3b uitbreiden met onderstaande bepaling.*

Art. 103.

8. Een kandidaat die zich terugtrekt, nadat de aan-

melding is aanvaard, dient dit onverwijld schriftelijk aan de verkiezingscommissie te melden. Indien de kandidatenopgave en stembiljetten reeds gedrukt zijn, blijft betrokkene als kandidaat gehandhaafd, maar wordt bij de uitslagbepaling buiten beschouwing gelaten.

3.b. als volgt aanvullen:

en hierin mogen geen namen van andere leden als referentie worden vermeld.

2. Aan artikel 104 toevoegen de onderstaande nieuwe leden 4, 5 en 7 en de geldende leden 4 en 5 hernummeren tot 6 en 8.

Art. 104.

4. Het uitbrengen van schriftelijke stemadviezen door partijorganen of fracties in vertegenwoordigende lichamen is niet toegestaan. Individuele leden kunnen alleen schriftelijke stemadviezen uitbrengen door het uitdelen van deze adviezen tijdens presentatievergaderingen of door het plaatsen van een advertentie in de Democraat, die echter maximaal een halve pagina mag beslaan.
5. Ledenlijsten mogen door partijorganen niet worden gebruikt of ter beschikking worden gesteld voor het verzenden van schriftelijke stemadviezen.
7. De stembiljetten, die bij de schriftelijke stemmingen worden gebruikt, dienen te worden genummerd en voorzien te worden van een korte toelichting op de stemprocedure en een duidelijke aanwijzing over het minimum en maximum aantal kandidaten, dat moet worden ingevuld.

3. Art. 106 lid 1 uitbreiden met de volgende bepaling:

In het buitenland woonachtige leden worden geacht tot de Kieskringgroep V te behoren en worden in de gelegenheid gesteld aan de voorverkiezingen in deze groep deel te nemen.

Artikel 109 uitbreiden met de volgende leden:

7. De kandidaten die op grond van lid 5 van dit artikel in aanmerking komen voor de plaatsen 26 t/m 30 op een van de in te dienen kandidatenlijsten, dienen zich bereid te verklaren een kamerzetel slechts te aanvaarden, wanneer alle kandidaten, die op de definitieve landelijke ranglijst hoger zijn geplaatst, reeds een kamerzetel bezetten of schriftelijk hiervan afstand hebben gedaan.
8. Indien een kandidaat de in lid 7 genoemde verklaring niet heeft getekend is de landelijke verkiezingscommissie verplicht de betrokken kandidaat niet op een van die plaatsen van de betreffende kandidatenlijst te plaatsen.

Artikel 21, lid 1 als volgt te wijzigen:

Art. 21.

1. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit een voorzitter, een vice-voorzitter politiek (eerste vice-voorzitter), een vice-voorzitter organisatie (tweede vice-voorzitter), een eerste en een tweede penningmeester, een eerste en een tweede publiciteitscoördinator, een secretaris-politiek, een secretaris-organisatie en een secretaris-buitenland.
2. Na lid 2 van artikel 25 toevoegen het onderstaande nieuwe lid 3 en de bestaande leden 3, 4 en 5 hernummeren tot 4, 5 en 6.

Art. 25.

3. Indien een hoofdbestuurslid aftreedt voordat de termijn van twee jaar is verstreken en gekozen wordt in een andere hoofdbestuursfunctie geldt voor deze verkiezing de termijn die resteert tot de maximum zittingstermijn van vier jaar is bereikt.

Verslag behandeling Hoger Onderwijs

De al eens uitgestelde behandeling van dit programma-onderdeel vroeg de nodige tijd en pas laat in de middag kon de tekst door toch wel weinig leden met applaus worden vastgesteld.

Enfin, ook het hoofdstuk Onderwijs is herzien en dat is in het licht van de komende verkiezingen een goede zaak.

In een aantal amendementen is de tekst verduidelijkt en verscherpt. Vooral de werkgroep Onderwijs heeft op dit punt het nodige werk verricht. Daarnaast is op een aantal punten ook inhoudelijk flink gediscussieerd. Die punten geef ik hieronder beknopt weer.

Een belangrijk punt was de vraag of D'66 zou moeten pleiten voor een studieloon. In het programma is wel opgenomen dat lerenden op een gegeven ogenblik via studietoelagen onafhankelijk van hun ouders moeten kunnen staan in financieel opzicht. Om dit de vorm van studieloon te geven, aanvaardde het congres niet. Dat zou een merkwaardige eend in de bijt van het leerrecht zijn. Bovendien zou er een werknemers-werkgeversrelatie ontstaan, die ongewenst werd geoordeeld.

Een amendement om een 4-uitgangmodel te hanteren, haalde het evenmin. Dit model gaat uit van 4 „soorten” hoger onderwijs, nl. wetenschappelijk, algemeen vormend, onderwijsgericht en beroepsgericht. Een dergelijk systeem zou een ongewenste verstar- ring binnen het onderwijs brengen. Wel werd een amendement aanvaard dat vraagt meer mogelijkheden voor Derde Wereldstudenten te bieden. De programmacommissie zoekt daarvoor nog een plaats in het programma.

Een belangrijk punt betreft voorts het budget voor wetenschappelijk onderzoek. Vastgelegd is dat geld voor onderzoek en onderwijs gescheiden zullen worden toebedeeld aan de instellingen en dat de instellingen gezamenlijk hun onderzoek-activiteiten moeten verantwoorden. Het geld per instelling zal echter niet per onderzoek, maar in één bedrag worden uitgekeerd.

Wat het geld betreft nog het volgende.

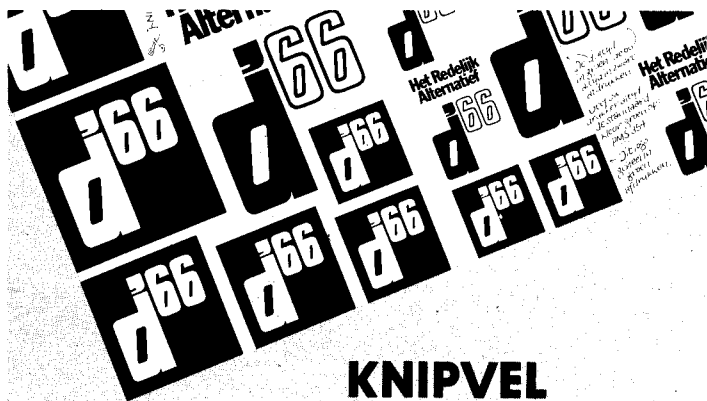
Ook het Hoger Onderwijs zal zonnig moeten bezuinigen. Binnen dat geheel wil D'66 echter prioriteit geven aan het HBO, vanwege de

achterstand die daar bestaat ten opzichte van de universiteiten en aan het onderzoeksbudget, dat immers voor de innovatie zo belangrijk is.

De twee laatste belangrijke amendementen die ik wil noemen zijn een amendement dat de premiering van instellingen die kortere studies realiseren, schrapt (dat werkt ver-

schraling in de hand) en het openen van een gewenste Kaderwet, waarin de autonomie van de instellingen, de financiering, de taken en de verhouding tussen onderwijs, onderzoek en beheer worden vastgelegd.

Hein van Oorschot,
vice-voorzitter politiek

KNIPVEL

Voor afdelingen en regio's is op aanvraag het hierbij afgebeelde knipvel (formaat 42 x 29,7 cm) met D'66-logo's verkrijgbaar. Een briefkaart van Mat Ringers, stafmedewerker Publiciteit op het Landelijk Secretariaat van D'66 in Den Haag is voldoende. Zet in de linker bovenhoek - aan de adreszijde, boven de afzender - het woord „KNIPVEL”.

Ad F. M. van Tiel,
publiciteitscoördinator

Samenvatting van een toespraak door Aar de Goede, fractievoorzitter D'66 in het Europees parlement, tot het Dordtse congres

„Begon D'66 met zijn onafhankelijke opstelling in het Europees Parlement toch weer aan een krankzinnig avontuur?”

Deze vraag stelde Aar de Goede op de kop af twee jaar na zijn verkiezing tot trekker van de Europese lijst. In een lang betoog maakte hij daarna een voorzichtige balans op van anderhalf jaar werken aan Europa. Hij ging uit van drie vragen rond de keuze voor het „isolement”:

1. Was het besluit onafhankelijk te blijven juist?
 2. Komt D'66 desondanks voldoende aan bod?
 3. Hoe moeten we verder gaan?
- Aar herinnerde aan zijn principiële stellingname tegen aansluiting bij één der bestaande fracties en wel omdat D'66 een **pro-Europese** en een **progressieve** partij is. De combinatie van die twee eigenschappen mist hij in zowel de socialistische als in de liberale fractie. De verdeeldheid daarin was – bij de socialisten zelfs tussen de Nederlandse fractieleden – al zó groot, dat Aar de Goede meende er goed aan te doen zich bij geen van beide fracties aan te sluiten. Nu, anderhalf jaar later, handhaaft hij dat standpunt en leest ons ter ondersteuning van zijn visie een citaat voor uit een artikel van een andere

Europarlementariër, de Nederlandse socialist Dankert, dat spreekt van scheidingen en splittingsen tussen liberalen, socialisten en communisten onderling in het Europees parlement.

Pro-Europese én progressief zal de Europese groepering moeten zijn waar D'66 zich eventueel ooit bij zal aansluiten. Zo'n groepering is er (nog) niet. Daarom voegde D'66 zich terecht bij de zogenaamde niet-ingeschrevenen. Komt D'66 daar voldoende aan bod?

Aar de Goede heeft er in de aanvang wel eens aan getwijfeld, bekent hij. Géén of nauwelijks spreekijd, geen tolkenassistentie, geen rapporteurschappen, zelfs geen eigen werkkamer voor de fractie: het begin was weinig hoopvol. Maar een maandenlange strijd leverde bekendheid, een eigen plaats en tenslotte erkenning. „Onze onafhankelijkheid, onze strijd, ook voor meer spreekijd en onze benutting van het uiterste daarvan”, zegt Aar de Goede, „heeft D'66 geen kwaad gedaan. Integendeel. Ik ben er vast van overtuigd dat in een fractie onze aanwezigheid zich nooit zo manifest zou hebben kunnen vertonen als nu het geval is geweest.”

Hij geeft een opsomming van de tal-

loze onderwerpen waarover ook door D'66 is gedebatteerd. De conclusie is gerechtvaardigd dat D'66 juist door zijn onafhankelijke opstelling en het benutten van zijn spreekijd zeer behoorlijk aan zijn trekken komt.

Zo verder gaan dus?

Ja, maar ons ook afvragen óf en waarom er dingen fout gelopen zijn. In dat verband noemt Aar de Goede het gebrek aan homogeniteit binnen de eigen fractie, de verslakte relatie met het thuisfront en het contact met het nationale parlement dat verbetering behoeft. Hij doet ook suggesties die tot die verbetering kunnen leiden, zoals: meer geld voor internationale contacten en meer ruimte voor publiciteit in eigen kring.

In het slot van zijn rede wees Aar de Goede op het rechtse karakter van

het Europees parlement en op zijn interne verdeeldheid. In een parlement moeten zich alle verschillen weerspiegelen die in de maatschappij die zij vertegenwoordigt aanwezig zijn. „Maar dat deze verdeeldheid dwars door de bestaande fracties heen loopt is symptomatisch voor de kwaal van de Europese fractievorming.”

Met een oproep tot versterkte aandacht voor het werk in Europa – ook ná de nationale verkiezingen – besloot Aar de Goede zijn rede.

Wie sprekers echt wil horen moet congressen bezoeken. Elke samenvatting, hoe zorgvuldig ook gemaakt, doet de spreker onrecht. Waarvan akte. S. V.

Vrede en veiligheid

Als sluitstuk van dat beleidsprogramma-onderdeel werd de laatste par. „ personeelsbeleid bij defensie, in Dordrecht behandeld, daarmee is de **vorm** van de tekst in regelrechte tegenspraak met de **inhoud** ervan, want die vermeldt nu juist: „Het personeel moet derhalve niet als sluitstuk, maar als integrerend bestanddeel worden beschouwd.”! De tekst werd verbeterd met een amendement waarin uitstel van dienstplicht tbv. voortgezette studies wordt afgeschaft, en vervangende dienst of evt. gevangenisstraf (bij totaalweigering) niet langer mogen duren dan de normale dienstplichtijd.

Vrouwen hoeven niet te worden aangemoedigd om in het leger te gaan, zoals in een amendement bepleit werd, maar moeten wel dezelfde kansen krijgen als mannen, door selectie-eisen voor taken die vnl. een soepel brein en gevoelige vingers vragen (bediening van elektronische panelen bijv.) niet meer af te stemmen op bicepskuit- en middenrif-omvang. Tenslotte werd het hoofdstuk in zijn geheel goedgekeurd, waarmee de vrede en veiligheid in de partij tot juni of december bewaard mogen blijven.

Pauline van Tets
secretaris buitenland

advertentie

Logeren in Schotland

Vakantie doorbrengen op het Schotse landgoed Barcaple is eerder logeren te noemen dan verblijven.

De stijlvolle en intieme atmosfeer van het driehonderd jaar oude landhuis (met alle faciliteiten van een modern hotel), gekoppeld aan de volle en overstelpende natuur van Schotland met al zijn mogelijkheden (golf, zeevissen, klimmen), zijn de ingrediënten voor het oorspronkelijk beleven van Schotland. Precies zoals u het zich droomt.

Voor inlichtingen: tel. 07 1-124604 of 05612-814.

Congresimpressies Amersfoort

door Stijn Verbeek

Wanneer u, waarde lezer, dit blad niet in uw brievenbus, maar in de trein hebt gevonden, weet dan dat het daar is neergelegd op advies van de penningmeester van D'66 uit propagandistische overwegingen. Op ons jongste congres te Amersfoort, 20 en 21 februari, was een partijlid zo vriendelijk de penningmeester er op te wijzen dat er geld bespaard kan worden door aan gezinnen, communes, huizen en dergelijke instituten met twee of meer partijleden slechts één „Democraat” te sturen.

Geduldig als hij is legde Jan Prevoo uit dat ook dit ei van Columbus niet alleen al eerder was gelegd, maar ook een windei bleek te wezen. Het computerbestand is het ledenbestand is het adressenbestand van de Democraat. Ga je dat wijzigen dan moet je stembiljetten en andere zaken, die je nu ten behoeve van alle leden in de Democraat insluit, apart gaan verzenden. Dat maakt de zaak niet voordeliger, maar duurder.

„Leg die extra Democraat in de trein” zei Jan Prevoo, „dan vangen we tussen de rails af en toe nog eens een nieuw partijlid”.

Welaan dan, reiziger, reist met ons mee naar een redelijke, zij het wat ongewisse toekomst. De staat van lasten en baten over 1980 van onze partij vertoont een tekort van een ton. Op 31 oktober 1980 was de begroting nog bijgesteld, toen zag het er allemaal nog redelijk uit. En nu dit. De voorzitter van de financiële commissie, Erno Maas, adviseert ons de jaarstukken goed te keuren en vast te stellen en stelt zelf vast dat voor het eerst in de geschiedenis van de partij de jaarstukken al in januari rond waren. En daar moest applaus voor komen. Jammer dat Hans Muylaert het niet kon horen. Als stafmedewerker finan-

ciële administratie van de partij is hij per slot van rekening verantwoordelijk voor de cijfers en de snelheid en de volgorde waarin zij via de penningmeesters aan ons ter hand worden gesteld. Maar Hans zat ziek thuis, met kromme tenen te hopen dat er 1400 leden zouden komen opdagen om ook dit congres „sluitend” te maken. Die kwamen er niet, het werden er amper 1200, maar die vulden De Flint goed. Van de 400 die vrijdagavond al aanwezig waren, keurden er 399 de jaarstukken goed na vluchtige lezing, terwijl er slechts één dame was, die zei verbaasd te zijn dat niemand anders iets te vragen had.

Wie verantwoordelijk?

De driemans (!) congresleiding had toen de Hoofdbestuursresolutie II over de besluitvorming in de partij al ongeschonden op het droge en Hessel van Dijk, Michiel Faase en Michel Jager maakten zich op om binnen het tijdschema ook de wijziging van het Huishoudelijk Reglement en drie hoofdstukken van het Verkiezingsprogramma goedgekeurd te krijgen. Het congres at weer uit de hand. Schwarz pleitte voor negen regels duidelijkheid in plaats van veertig duidelijke regeligheid en won dat pleit. De rest was voor het Hoofdbestuur. Een hoofdbestuur dat ik niet altijd helemaal kan volgen. Bijvoorbeeld als Hein van Oorschoot een motie van orde met betrekking tot het congresreglement indient, waarin het hoofdbestuur (het hele?) eerst de programmacommissie afvalt door een eerder geaccepteerde tekst op het moment van behandeling niet te dekken en vervolgens toelegt dat die programmacommissie de gewraakte tekst nog eens kritisch zal doornemen op grond van binnengekomen bezwaren. Een en ander diende om de gevolgen van een procedurfout te verkleinen. De bedoelde tekst (de inleiding op het programma) was al in november door het hoofdbestuur niet amenable verklaard, zoals ook folderteksten niet aan de goedkeuring van een con-

gres worden onderworpen. Maar dat stond niet in het congresreglement en dus kwamen er wel reacties. Hein van Oorschot verklaarde later dat het Hoofdbestuur wel degelijk – zij het op het laatste moment – van zijn actie op de hoogte was gesteld. De programmacommissie wist nergens van en was duidelijk teleurgesteld over deze gang van zaken. „Hadden ze maar op tijd in Amersfoort moeten zijn”, zei Van Oorschot.

Ja, je hebt mensen die vroeg komen en anderen die vroeg vertrekken. Als ik het goed gevolgd heb was op twee leden na het hele hoofdbestuur om half tien al verdwenen, maar misschien volgde men het gebeuren vanuit de wandelgangen. Vroegere hoofdbesturen gaven me wel eens de indruk te zaak te willen manipuleren. Dit hoofdbestuur geeft de indruk de zaak op zijn beloop te laten. Op het eerste kon je verdacht zijn, tegen het laatste sta je machteloos. Zolang dit binnen de partij blijft kun je op verbetering aandringen door het te signaleren. Maar als de TROS in zijn ridicule verslaggeving – ik roep het luide – toch even dat ene zinnetje meepikt „Mijnheer de voorzitter, waar hebben we het nu eigenlijk over?” dan blijkt dat méér mensen zien wat ik zie en horen wat ik hoor. D'66 is een loyale partij. En dat heeft zo zijn voordelen. Want eigenlijk waren er toch weer weinig verrassingen.

Sergeant van de week

Het PEAC keek even op de neus (m/v) toen de amendementen 2016 en 2020 samen in de pan werden geklutst en de indieners van 2016 de eerste zin van hun amendement introkken. Als iets ingetrokken wordt dan ben je uitgepraat, zo gaat dat nu eenmaal. Er is trouwens een hele nieuwe methode gevonden om een congres te boycotten. Stel je leest in het congresboek een motie, bijvoorbeeld over het fokken van ezels. Die tekst staat je niet aan, maar je vreest dat de motie wordt aangenomen. Dan dien je even een motie van orde in met betrekking tot de congresagenda. Daarin schrijf je: „De ALV etc., overwegende dat ezels buitengewoon aardige en nuttige dieren zijn, is van oordeel dat het buiten mooi weer is, besluit vandaag niet over ezels te praten en gaat over tot de andere futiliteiten van de dag.” Je moet wel even zorgen dat jouw motie van orde vóór de ezelmotie behandeld wordt en snel wordt afgewerkt. De mooiste regel van het congresboek staat op pagina 14 helemaal onderaan: *Voorstel: Tekst van „bepaalde” t/m „lappen” schrappen.* Het amendement werd verworpen. „Bepaalde” t/m „lappen” dus niet schrappen uit uw verkiezingsmappen! Want die zitten vol met grappen. In Dordrecht – u dacht toch niet dat we dat zouden vergeten? – bleken twee mannen uit D'66 voorstander „van het aanmoedigen van vrouwen om dienst te nemen”.

Een rechtstreeks gevolg van het optreden van sergeant-majoor Evenhuis tijdens de ondervraging van recruit Ter Veer? Wie aanwezig was bij wat Jan Veldhuizen noemde „een cursus wereldleed in veertig afleveringen”, moet zich de discussie over de „invalide boerenzoon” wel herinneren. Toen later op de dag generaal Terlouw ondervraagd moest worden, viel Carien even uit haar rol en produceerde bij wijze van inleiding een hikkerig bakvislachje met de tekst „Ja Jan, jij krijgt óók vraagjes!” Soms heb ik het ineens moeilijk met de emancipatie.

Klimmerboon

Mannen doen gelukkig ook voldoende vreemde dingen om het evenwicht te herstellen. Neem nou Anton van Lijsseltrekker in Amersfoort. Eerst dacht ik: principiële man, daar kan het hoofdbestuur nog een voorbeeld aan nemen. Maar door de congresleiding voor het blok gezet wilde hij toch geen verkiezing voor het lijsttrekkerschap. Begrijpelijk, de uitslag stond vast, tijdverlies, al die stemmen tellen, maar dat had hij tevoren óók kunnen bedenken. En zijn uitgangspunt was zo aardig. Jan Terlouw wordt ook liever door de partij gekozen, dan dat hij als enige overblijft omdat de 39 andere kandidaten hem als lijsttrekker aanwijzen.

Voorzitters onder elkaar

Niettemin, we hebben weer een lijsttrekker, die in het vooruitzicht op het *huis* maar vast aan een *gedicht* van Cats begon. Een gedicht over de bonestaak, of eigenlijk over de boon die langs de staak omhoog moet klimmen, maar in zijn overmoed de stut uit het oog verliest...

*„De staatszucht door haar trots gemoed,
die houdt hierin gelijke voet
zij kent noch paal noch middelmaat
vermits zij altijd verder gaat
waardoor zij dan tenslotte zweeft
daar zij geen stok en steunsel heeft
en wordt op 't lest ter neer gerukt
met voeten in het slik gedrukt.”*

Jan Terlouw zal zijn stut, de partij, niet uit het oog verliezen maar bezwoer de partij ook niet boven zijn eigen bonestaak, het huidige ledental, te willen uitgroeien.

Veel van wat hij verder zei, vindt u terug in zijn bijdrage op de voorpagina van deze Democraat. Hij spreekt daar terecht niet meer over het „gat van de zes miljard” in ons verkiezingsprogramma. Daar is de hele vaderlandse pers al over gevallen. Een gevolg wellicht van het feit dat op de dag waarop Maarten Engwirda in zijn persconferentie deze cijfers bekend maakte, Wiro Beek in een bekende periodiek van leer trok over de onbetaalbaarheid van ons programma.

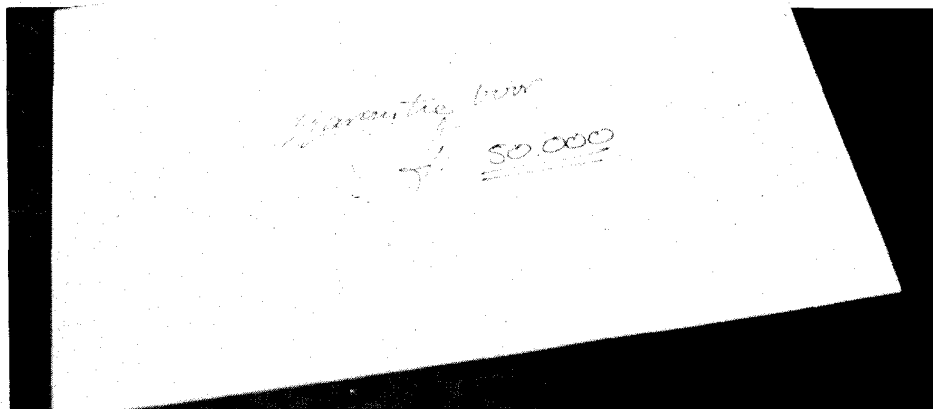
Want Jan Terlouw zei was ook onbetaalbaar: „Zes miljard ongeveer tekort in 1985. Dat is mij ontzettend meegevallen! Dat betekent dat als wij ons ambitieuze programma zo zouden uitvoeren als het er ligt en het begrotingstekort terugbrengen tot 4½%, dan hebben wij in 1985 een tekort van zes miljard. Vergelijk dat eens met die 20 miljard waar Van Agt het over heeft in zijn brief van enkele dagen geleden.

Bovendien liggen er in dit programma mogelijkheden om het gat te dempen. Ik wil graag de vergelijking aangaan met alle andere programma's om te zien waar de grootste gaten zitten en waar de grootste helderheid is. Ik ben zeer verbaasd in een ochtendblad te moeten lezen dat wij doen aan kiezersbedrog, omdat we vóór de verkiezingen vertellen wat het kost, hoe groot het tekort is en hoe we dat denken in te vullen.”

De verbazing zal nog groter zijn geworden, want andere kranten schreven zonder te luisteren het ochtendblad na.

Huiswerk

Er werd ook weer stoeltje gewisseld tijdens dit congres. De namen van gaande en komende mannen zult u ongetwijfeld ergens in deze Democraat vinden. Zeevalking zei er in zijn rede ook wat van: „Voor de zoveelste keer beleven wij het vandaag dat zich voor de vervulling van die vakatures slechts één of een paar kandidaten melden, waarbij nog komt dat niet zelden de nodige druk op sommigen moet worden uitgeoefend zich kandidaat te stellen opdat de vakature in ieder geval wordt opgevuld. Ik vind dat weinig meer dan een bescha-

Wie zal dat betalen...?

mende zaak.” Mij verraste het tussen de negen kandidaten die er toch nog waren geen enkele vrouw aan te treffen. Ik zal er beleefd aan herinneren te gepaster tijd. Slachtoffer van de bureaucratie werd Nico Léons. Door een te laat ontdekte administratieve fout van de regio, die zijn amendement (nr. 5051) op de paragraaf jeugd-beleid had overgenomen, kwam de tekst ernstig verminkt in het congresboek. Voor eigen rekening liet hij 1600 kopieën maken van de juiste tekst en legde die vrijdagavond op de balie, waar ze – het was immers buiten de orde – door de rapportage-commissie werden weggehaald en... in

Dat gaat naar Den Bosch toe...

beslag genomen, „beschlagnaht” had ik bijna geschreven. Er viel nergens meer over te praten. Zelfs een openbare mededeling dat het hoofdbestuur de in beslag genomen tekst in de definitieve versie van het programma zal overnemen werd niet gedaan. Sommige dingen mag je in de partij blijkbaar niet weten.

Geen wonder dat twee leden uit Den Helder zeiden: „Op zo'n congres heb je eigenlijk met een heel ander D'66 te maken dan thuis”. Maar ze komen toch weer de volgende keer, net als de kleine Ingeborg Overeem, die de glijbaan in de crèche het absolute einde vond.

Achtentwintig amendementen en één motie bleven over toen de congresvoorbereidingscommissie alle teksten rond de strategieresolutie van het hoofdbestuur had gerangschikt. Zij vonden na uitvoerige behandeling een roemloos einde. De resolutie kwam ongeschonden over de streep. Kijk, hoofdbestuur, we stellen ons dan wel geen kandidaat, maar we doen wél ons huiswerk.

Garantie voor een feest

Wie ter plaatse zijn huiswerk deed was Jan Veldhuizen. Bij gebrek aan middelen schrapte het hoofdbestuur f 50.000,- uit zijn campagnebegroting. Misschien komen die later nog, als het geld er is, was de mededeling. Maar Jan wilde het nú weten en haalde vrijdagavond en zaterdagmorgen in de wandelgangen de garantie voor een halve ton bij elkaar. Bij de behandeling van het campagneplan ging de enveloppe in het kistje van de penningmeester en riep Jan Veldhuizen ons op tot actie. Zaterdag 25 april gaan we massaal van start in Den Bosch, (mededelingen in de volgende Democraat) om niet meer te stoppen voor 26 mei. Dan vieren we feest, met of zonder de kater van de logenstraffing van allerlei té optimistische verwachtingen die je overal hoort. Feest omdat die partij die we zeven jaar geleden niet hebben opgeheven en opgegeven bestaat.

Maar we moeten er wel nog even wat aan doen!

Citata Zeevalkiana

Drie onbeschadigde strofen uit de congresrede van de partijvoorzitter

De volledige tekst is op het secretariaat verkrijgbaar.

De verkiezingsstrijd is begonnen zij het op een weinig verrassende wijze. De V.V.D. heeft de draad van vier jaar geleden weer opgepakt. Er moet een kabinet komen met daarin alle vier grote partijen, een nationaal kabinet want het land heeft een kabinet steunend op een brede basis nodig. Dat laatste zijn wij met de V.V.D. eens. Maar de V.V.D. is met deze stellingname volstrekt ongelofwaardig. In 1977 ging men met dezelfde doelstelling de verkiezingen in. En wat was het resultaat? Een kabinet van Agt steunend op twee partijen, een wankel meerderheid van twee zetels in de Tweede Kamer waaronder een tiental C.D.A. ers als gedogers en zich staande houdende dank zij de steun van D.S.'70, de Staatkundig gereformeerden, het geformeerd politiek verbond en boer Koekoek.

Kortom een echte rareitenfamilie. Nu dus weer van die kant hetzelfde verhaal. Ik denk dat de Nederlandse kiezer een te goed geheugen heeft om er andermaal in te trappen.

Zijn wij zelf dan als D'66 geheel zonder fouten als het om duidelijkheid gaat? Helaas niet en daarom acht ik het een plicht jegens de kiezer een bepaalde niet onbelangrijke passage uit ons verkiezingsprogramma wat nader te belichten. Een ongebruikelijke zaak een partijvoorzitter die een kritisch geluid laat horen over het programma van zijn eigen partij maar wij Democraten zijn nu eenmaal als ondogmatische partij overtuigd van het standpunt dat wij niet pretenderen steeds en altijd de wijsheid in pacht te hebben. En verder van zelfkritiek wordt men niet minder als die kritiek zijn basis maar vindt in de persoonlijke vrijheid van de betrokkene en niet van andere zijde is afgeperst zoals elders in de wereld wel gebeurt. Het gaat om de volgende passage in ons verkiezingsprogramma:

„Deze principiële en permanente hervormingsgezindheid, waarbij elke zekerheid van vandaag morgen weer ter discussie kan staan als de omstandigheden zich wijzigen is het duidelijke kenmerk van D'66. Het politieke krachtenveld heeft veel van zijn wortels nog altijd in de 19e eeuw. D'66 is in verser geploegde aarde geworteld en ons spoor loopt niet van eergisteren naar vandaag, maar van vandaag naar overmorgen.“
Uiteraard richt mijn bezwaar zich niet tegen de eerste zin van dit citaat. D'66 is inderdaad een partij met een principiële en permanente hervormingsgezindheid of kort gezegd een ondogmatische politieke partij. Maar is dat ondogmatische nu een uitvinding van ons? In genen dele. Wij hebben er alleen een eigenlijke vertaling aan gegeven. Voor de zoveelste maal wil ik verwijzen naar de vooroorlogse Vrijzinnig Democraten die dit zelfde beginsel huldigden. Wij zijn niet zo uniek als sommigen onzer menen te zijn ook wij hebben historische wortels en banden met het West-Europese cultuurpatroon.

Zeker, we trekken creatief als we zijn duidelijk lijnen naar de toekomst maar onze ideeën zijn nu en in de zestiger jaren niet uit de lucht komen vallen. Daarom onder meer zijn we geen boerenpartij voor intellectuelen.

De enige dimensie die de 20e eeuw aan de politiek heeft weten toe te voegen is het fascisme geweest. Van die en soortgelijke stromingen keren we ons met walging af.

Welnu laten we dan duidelijk zijn ook op dit punt opdat de kiezer ons als vierde stroming in de politiek duidelijk herkent en plaatsen kan.

Als men D'66 in een enkele zin zou willen vangen dan geef ik hem u hier. D'66 is een linkse partij die de maatschappij tracht te moderniseren zonder naar het paardmiddel van de revolutie te grijpen.

Dat is inderdaad geen 19e eeuwse gedachte in zoverre heeft ons programma nog gelijk ook. Maar die gedachte is wel van eergisteren immers 25 eeuwen geleden werd die politiek al nagestreefd, te weten door Solon's wetgeving in Athene. Solon streefde er in zijn wetgeving naar weg te nemen wat hij verkeerd achtte en hij schiep een wetboek waarin elk onderdeel van de samenleving een plaats kreeg toebedacht welke hem juist leek en die voldoende rekbaar moet zijn zich aan te passen aan toekomstige veranderingen zonder dat er behoefte aan gewelddadig optreden zou bestaan. Volgens Solon moet de bestuurder de dienaar van de wet zijn, niet de meester er over en het volk behoort erop toe te zien dat hij zo'n gehoorzame dienaar is.

Tenslotte partijenoten nu op naar de verkiezingen. Om die verkiezingen te winnen hebben we nodig een goed programma, een lijststaansvoerder die stemmen trekt, werkkraft en geld.

Voor dat goede programma hebben onze werkgroep van de S.W.B. en de programmacommissies gezorgd.

De lijststaansvoerder die stemmen trekt, daarvoor zorgt straks dit congres.

Werkkraft en geld hebben hoofdstuur en campagnecommissie nog nodig en daarvoor moeten alle partijenleden hier in deze zaal en daarbuiten in het hele land zorgen.

De steun van werkelijk niemand kan daarbij worden gemist, want vergeet één ding niet, deze Tweede Kamerverkiezingen beslissen niet alleen over de samenstelling van onze volksvertegenwoordiging, zij beslissen ook over de kabinetsformatie en de Staten- en Raadsverkiezingen voor het volgend jaar.

Met een in zichzelf verdeeld C.D.A. tegenover ons, met een meer en meer zich naar het isolement kerende en doctrinair wordende PvdA links van ons en met een meer en meer conservatief wordende V.V.D. rechts van ons zal een eensgezind schouder aan schouder staand D'66 waar kunnen maken hetgeen verwacht wordt: de zege op 26 mei.

Verkiezingsprogramma hoofdstuk V

Hoe verder een congres vordert met de behandeling van amendementen op een zo belangrijk document als een verkiezingsprogramma, destemmer moet rekening worden gehouden met de gevolgen van reeds aangevraagde amendementen bij eerder behandelde hoofdstukken. Bij de besluitvorming over Hoofdstuk V, handelende over sociaal en cultureel welzijn met de belangrijke partijuitspraken over onderwerpen als emancipatie, volwassenen-educatie, gehandicaptenbeleid, culturele minderheden en volksgezondheid, moest het hoofdbestuur dan ook regelmatig waarschuwen voor tegenstrijdigheden die aanvaarding van diverse amendementen zouden gaan opleveren. Met steun van enkele leden, die dat gevaar gelukkig tijdig onderkenden, gelukte het de ontwerp-tekst op onderdelen aanmerkelijk te bekorten en redelijk consequent de algemene partijdoelstellingen het tot op heden gevoerde fractiebeleid volgend, dit hoofdstuk vast te stellen.

De kracht van een verkiezingsprogramma wordt in sterke mate bepaald door beknopte en heldere doelen en probleemstellingen, gevolgd door niet voor tweemaal uitleg vatbare uitspraken over de in de komende kabinetsperiode te nemen maatregelen. Daarnaast is van belang dat een verkiezingsprogramma niet alleen opdracht en richtsnoer is voor onze komende Tweede-Kamerfractie, het moet ook een goed en bruikbaar instrument zijn voor formatiebesprekingen. Dit laatste gebruiksdoel mag een partij, die in zijn strategieresolutie o.m. stelt, dat samenwerking met

andere partijen gebaseerd moet zijn op programvergelijkingen, niet uit het oog verliezen.

Mede tegen deze achtergrond stemt het tot voldoening dat, bij amendementen een paar belangrijke „vergeten” onderdelen uit het beleidsprogramma alsnog in het verkiezingsprogramma zijn opgenomen, en – dankzij de overname van een trits amendementen, samenhangend met de actuele problematiek rondom de decentralisatie en democratisering van het specifieke welzijnsbeleid – D'66 de verkiezingen in kan gaan met duidelijke standpunten inzake de kaderwet specifiek welzijn, de decentralisatie in de gezondheidszorg en de noodzaak van een samenhangende wetgeving terzake het onderwijsbeleid. Met name op eerst- en laatstgenoemd terrein had D'66 ook nog wel e.e.a. goed te maken of in te halen. De hierbedoelde stellingname komt m.i. het meest pregnant tot uitdrukking in het aangevraagde amendement Eisma, dat ik daarom hieronder onverkort citeer:

„Bij stagnerende economische groei en het risico van daardoor noodzaak bezuiniging op het bestaande voorzieningssysteem, dreigt een innovatie daarvan tot de onmogelijkheden te gaan behoren. Het systeem van wetgeving dient, zoals gezegd, te voorkomen dat daardoor de zwakst geregelde voorzieningen het eerst aangetast worden. Het is derhalve gewenst dat de nog niet wettelijk geregelde voorzieningen van specifiek welzijn geregeld worden in een Kaderwet specifiek welzijn, waarin decentralisatie en democratisering voorop staan.

De reeds bestaande wettelijke regelingen in het specifiek welzijn en de toekomstige Kaderwet dienen ter bevordering van een politiek gewogen prioriteitenstelling zoveel mogelijk onderling te worden afgestemd. Daarbij valt allereerst te denken aan de onderlinge afstemming van de systematische en de democratische planning. Ook is hierbij te denken aan algemene regels voor de rechtsbescherming van burgers en instellingen, de medezeggenschap van betrokkenen – met name de niet georganiseerden – voor kwaliteitscontrole e.d.

Aansluitend verwierf een amendement dat de D'66-visie op het vrijwilligerswerk ondubbelzinnig vastlegt een overtuigende meerderheid. Het actuele geharrewar in de welzijnsplanning op lokaal en provinciaal nivo over de positie van de vrijwilliger in het welzijnswerk, die onze fractieleden, deel uitmakend van zowel centrale overheid als lagere overheden vaak parten speelt, rechtvaardigt ook hier een aanhaling van het aangevraagde amendement van de afdeling Utrecht:

„In het welzijnswerk spelen vrijwilligers vaak een belangrijke rol. Over dit tot de z.g. „informele sector” te rekenen vrijwilligerswerk en het gewicht dat wij daaraan toekennen, spreekt dit programma zich op tal van plaatsen uit.

De ontwikkeling der laatste jaren in de richting van andere vormen van vrijwilligerswerk zal een bijdrage leveren bij de totstandkoming van een meer „zelffunctioenerende” samenleving. Vrijwilligerswerk in het algemeen heeft behoefte aan een goede coördinatie en organisatie. Dit kan gewaarborgd worden door de instelling van een nationaal vrijwilligersbureau en regionale vrijwilligerscentrales, waarvoor middelen beschikbaar dienen te komen. Er

zullen algemene richtlijnen opgesteld moeten worden met betrekking tot de rechtspositionele en financiële status van de vrijwilliger. Inschakeling van werkloze beroepskrachten, met behoud van sociale uitkering en aanvulling daarvan moet mogelijk zijn.”

Door een misverstand in de regio Noord-Holland dreigde een essentiële correctie in de paragrafen over jeugdbeleid (het eigenlijke amendement was abusievelijk als „toelichting” ingezonden en die wordt – zoals bekend sinds lang niet meer in congresboeken opgenomen) niet meer mogelijk te zijn. Na het nodige procedurele gestoei zegevierde het gezonde menselijke verstand. Het congres machtigde hoofdbestuur en programmacommissie dit amendement redactioneel te verwerken. Aldus wordt het doemdenken, dat in de ontwerp-tekst de jongeren wordt aangewreven, alsnog vervangen door een stellingname die overeenstemt met hetgeen Jan Terlouw zo treffend in de vorige congresrede verwoordde als de „werkelijke” D'66-visie op de jongerenproblematiek:

„Juist de huidige economische ontwikkelingen zullen ook hun terugslag hebben op de positie van de jeugd. Positief moet worden gewaardeerd de bereidheid bij de jongeren om zich los te maken van de verspillende welvaartseconomie en zich opbouwend op te stellen als het gaat om het steunen en zelf initiëren van activiteiten ter bescherming van het milieu en een aangenaam leefklimaat in het algemeen en derhalve ook gestimuleerd.”

Op soortgelijke wijze zullen een zestal tekstverbeterende amendementen van de werkgroep Gehandicaptenbeleid ertoe bijdragen dat de betreffende paragraaf in de eindversie van het verkiezingsprogramma een even redelijk als realistisch D'66-alternatief biedt.

Van de 75 amendementen moesten er om eerder genoemde redenen vele afgewezen worden. Dat lot trof ook de amendementen die onze uitgangspunten inzake de decentralisatie in de gezondheidszorg dreigden aan te tasten.

Ondanks de handicap van een beleidsprogramma, dat inzake het minderhedenbeleid pas in 1982 aangepast kan worden, en het hoofdbestuur de ALV dientengevolge moest adviseren een enkel amendement als motie over te nemen, werd een actueel en in ieder geval voor één kabinetsformatie toereikend minderhedenbeleid vastgelegd. De huidige en toekomstige fracties kunnen vertrouwen putten uit de realiteitszin en politieke consistentie die de besluitvorming tijdens deze algemene ledenvergadering kenmerkten. Met dit gereedschap moet er in campagne en Kamers door D'66 „ivoor” te „draaien zijn” in welzijnsland.

Jan van den Hazel,
secretaris politiek.

HB-Resolutie II

De uitgangspunten voor besluitvorming, op grond waarvan in het naarscongres reglementswijzigingen zullen moeten worden vastgesteld, werden door de ALV te Amersfoort nog wat aangescherpt. Het amendement Hutte e.a. dat o.m. pleitte voor het vooraf samenvoegen van ingediende amendementen en moties tot één wijzigingsvoorstel of ontwerpbesluit, zodat tijdrovende besluitvorming in de ALV over allerlei deelaspecten achterwege kan blijven, verwierf grote instemming. De rapportagecommissie zal dus in het vervolg ruimere bevoegdheden krijgen. De congresvoorbereidingscommissie zal zijn taak: het aanreken van de essentiële beslispunten en het stimuleren van de discussie in de partij daarover dan ook beter kunnen vervullen. Hoofdbestuur en ALV vonden elkaar in de bespreking van het amendement Anthonisse/regio Limburg op een hanteerbaar compromis van tenminste twee weken voor aanvang van de ALV dat alle op de voorstellen ingediende amendementen en moties bij de le-

den bekend moeten zijn. Nadat het Hoofdbestuur toezegde na te zullen gaan of en zo ja welke groepen in de partij onder welke voorwaarden de bevoegdheden zouden kunnen krijgen, om evenals (sub)regio's, afdelingen en „25 leden”, om amendementen en moties in te dienen voor een ALV, werd HB-resolutie II verder ongewijzigd vastgesteld.

Jan van den Hazel
secretaris politiek.

Congres Amersfoort

Wie heeft – per ongeluk – uit Amersfoort de verkeerde groene jagersjas meegenomen. Er is een vrijwel identieke, maar voor mij te kleine, jas blijven hangen. Merk SALKO, bruine knopen. H. M. Gelderblom-Lankhout, tel. 070-256165.

advertentie

Sportief, anders, alles inbegrepen. De vakanties van Club Méditerranée.

Mensen die met Club Méditerranée op vakantie gaan, zijn over het algemeen geen stilzitters. Die willen actie, volop sportief bezig zijn.

In de vele exclusieve vakantiedorpen van de Club kunt u zich naar hartelust aan uw sportieve sport overgeven. Aan zeilen bijvoorbeeld. Of windsurfen, duiken, waterskiën. Maar ook aan tennis, golf en boogschieten.

't Is bij de prijs begrepen, evenals de eventuele instructies en gebruik van materiaal. Weet u nog wel wat u dat

verleden jaar gekost heeft?

Bent u geïnteresseerd in zo'n actieve sportvakantie met uitstekende maaltijden en veel gezelligheid? In de nieuwe zomergids staat alles. Vraag even aan.

Bon voor de nieuwe Club-gids

Stuur mij die 272 pagina's dikke gids boordevol sportief vakantieplezier.

naam _____
adres _____
woonplaats _____
postcode _____

Club Méditerranée
Raadhuisstraat 49
2101 HD Heemstede

Club Méditerranée
savoir vivre en vacances

Raadhuisstraat 49, 2101 HD Heemstede.
Tel. 023 - 28.69.40 - 28.69.41

De wijzigingen van het Huishoudelijk Reglement

De behandeling van de voorstellen voor het Huishoudelijk Reglement in Amersfoort heeft tot gevolg dat art. 104, betreffende de dubbele kandidaatstelling, er als volgt uitziet:

- Art. 104** De informatie, welke een lid van D'66, die zich kandidaat stelt voor een kandidatenlijst voor een vertegenwoordigend lichaam, moet verschaffen, dient mede te bevatten:
- of betrokkene kandidaat is gesteld voor de kandidatenlijsten van andere vertegenwoordigende lichamen, en zo ja, voor welke;
 - of betrokkene lid is, dan wel op de kandidatenlijst staat van vertegenwoordigende lichamen, en zo ja, van welke en op welke plaats(en).

Verder zijn de HB-voorstellen, zoals afgedrukt in Democraat 2/81, blz. 22, ongewijzigd aangenomen.

HET HOOFD- BESTUUR

Hoofdbestuursverga- dering van 15 januari

De Hoofdbestuursvergadering van 15 januari is alweer bijna 2 maanden geleden als u dit leest. Ik zal er dan ook alleen de belangrijke punten voor u uitpikken.

In aanwezigheid van enkele jongeren van het JOAC wordt door Jan v. d. Hazel meegedeeld dat het instellingsbesluit voor het JOAC rond is. Ook het JOAC-programma voor het komende jaar is gereed met als belangrijkste punten: jongeren activeren en aansluiting zoeken bij de activiteiten rond de Tweede Kamerverkiezingen.

De penningmeester Jan Prevoo heeft daarna een minder prettig bericht en toont zich zéér bezorgd. De voorlopige jaarrekening geeft een nogal groot tekort te zien over 1980.

Verder worden de kontributieregeling en de regiobijdrage voor 1982 vastgesteld. Daarna komt nog aan de

orde de SWB-milieu-nota, het Congres in Dordrecht en de Adviesraadsvergadering van 10 januari.

In de rondvraag legt een vraag over de zigeuners de basis voor een motie die in Dordrecht door het Congres bij acclamatie zou worden aangenomen.

De Hoofdbestuursvergadering van 5 februari wordt bijna in het geheel ingenomen door 2 agendapunten te weten de jaarrekening 1980 en het campagneplan.

Na een verhitte discussie wordt uiteindelijk de jaarrekening – met belangrijke wijzigingen – door het hoofdbestuur goedgekeurd.

Het verlies wordt voor een deel gewerkt door f 50.000,—, die reeds op de begroting stonden voor het verkiezingsfonds, niet voor dat doel te gebruiken.

Daarna is het campagneplan aan de beurt. Het hoofdbestuur neemt het campagneplan van Jan Veldhuizen zonder veel opmerkingen over. Echter ook hier weer verhitte discussies, nú over het campagnebudget. Het hoofdbestuur besluit nog al drastisch het mes te zetten in deze – voor succesvolle Tweede Kamerverkiezingen – belangrijke begroting. Niet alleen Jan Veldhuizen gaat met een kater naar huis, maar ook uw verslaggever.

Ad F. M. van Tiel publiciteitscoördinator. ■

Kandidatenlijst Tweede Kamer

Het hoofdbestuur van D'66 maakt de uitslag van de schriftelijke ledenstemming voor de kandidatenlijst van de Tweede Kamer-verkiezingen bekend.

Heden heeft de Landelijke Verkiezingscommissie de uitslag vastgesteld op basis van de 4383 ingezonden stembiljetten.

De volgorde ziet er thans als volgt uit:

1. Jan Terlouw, *Amersfoort*
2. Laurens Jan Brinkhorst, *Den Haag*
3. Ineke Lambers-Hacquebard, *Opede (Gr.)*
4. Elida Wessel-Tuinstra, *Oegstgeest*
5. Erwin Nypels, *Rijswijk*
6. Maarten Engwirda, *Den Haag*
7. Chel Mertens, *Amsterdam*
8. Suzanne Dekker, *Den Haag*
9. Aad Nuis, *Winterswijk*
10. Jan Veldhuis, *Haarlem*
11. Grace Hullebrekers-Cotterell, *Amstelveen*
12. Jacob Kohnstamm, *Amsterdam*
13. Gerrit Mik, *Groningen*
14. Dick Tommel, *Norg*
15. Louise Groenman, *Amsterdam*
16. Pieter ter Veer, *Renkum*
17. Ernst Bakker, *Amsterdam*
18. Wil Wilbers, *Voorschoten*
19. Herman Schaper, *Leiden*
20. Saskia van der Loo-de Steenwinkel, *Apeldoorn*
21. Corry Moolhuysen-Fase, *Made*
22. Harry van Woerden, *Alphen a. d. Rijn*
23. Arend Meerburg, *Den Haag*
24. Noortje van Lijf-van Leeuwen, *Enschede*
25. Doeke Eisma, *Den Haag*
26. Herman Kernkamp, *Utrecht*
27. Eleonore Stehouwer, *Den Haag*
28. Marcel Prop, *Grave*
29. Johannes Swaen, *Helmond*
30. Frank Baas, *Haarlem*
31. Eduard Veenstra, *Lelystad*
32. Rob van den Bos, *Den Haag*
33. Bert van Wijk, *Weert*
34. Sol Schuijjer, *Hengelo*
35. Pieter Karsdorp, *Haarlem*
36. Leen Schotel, *Leemmer*
37. Anton van Lijssel, *Groot-Amers*
38. Peter van den Brandhof, *Drie-huis-Velsen*
39. Anton de Man, *Roosendaal*
40. Aart Resoort, *Maastricht*

Den Haag, 18 februari 1981

Stichting Wetenschappelijk
Bureau D'66

SWB- NIEUWS

Jaarverslag 1980

Het jaar 1980 is een jaar van stabilisering en een jaar van het oogsten van de vruchten van voorheen getooste inspanningen geweest. Zowel het aantal, de omvang en de kwaliteit van de uitgebrachte rapporten is groter dan ooit tevoren. Ook het aantal adviezen aan fracties in vertegenwoordigende lichamen namen toe. De omvang van de adviezen ten behoeve van het hoofdbestuur en haar commissie zijn, in een jaar waarin én grote delen van het beleidsprogramma werden bijgesteld én een conceptverkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer-verkiezingen werd samengesteld, vanzelfsprekend groot.

Zo werden naast de adviezen (van nagenoeg alle werkgroepen) ten behoeve van dit verkiezingsprogramma adviezen uitgebracht over beleidsprogrammatische punten voor:

- energie
- volksgezondheid
- defensie, vrede en veiligheid
- onderwijs en wetenschappelijk onderwijs
- media/omroep
- sociale en economische zaken.

De werkgroepen hebben bewonderenswaardige prestaties geleverd ondanks de vaak korte voorbereidingstijden.

Projectgroepen

Naast de werkgroepen is in 1980 voor het eerst een projectgroep gestart:

„Het 100.000 woningen project.” Projectgroepen zijn werkgroepen waarvoor de inschrijving niet open is maar waarvoor mensen op basis van hun deskundigheid worden uitgenodigd.

Het S.W.B.-bestuur besloot tot instelling van deze projectgroepen om onderwerpen met een multidisciplinair karakter sneller en effectiever te kunnen aanpakken.

Idee '66

„Het Blad”, een al lang vurig geëisterde wens, kwam tot stand. Het eerste jaar mag als zeer voorspoedig voor deze nieuwe loot aan de S.W.B.-stam worden gezien. De inhoud was van een goed gehalte en het benodigde aantal abonnees werd ruimschoots gehaald.

1. Bestuur:

Op 1 januari 1980 was het bestuur als volgt samengesteld:
W. Dik: voorzitter
P. W. van Baarsel: secretaris
R. M. Voncken: penningmeester
B. J. van Eenennaam: sectie Buiteland
M. van Empel: IDEE '66
M. P. Gans: sectie Sociaal-financieel en economische zaken; IDEE '66
H. A. Hutte: lid
N. F. I. Schwarz: contact met AR; lid begeleidingscollege Sociaal en

Cultureel Planbureau

Mw. J. Soetenhorst-de Savornin Lohman: sectie Bestuurlijke en Juridische Zaken; vertegenwoordigster in het PSVI-bestuur; IDEE '66
C. Spigt: sectie Ruimtelijk Beleid
Th. E. Timman: sectie Welzijn
J. P. Prevoo: vanuit HB (penningmeester)

H. van Oorschoot: vanuit HB (vice-voorzitter politiek)

C. Mertens: vanuit TK-fractie

Mw. N. H. D. van Cleef-de Vos: vanuit PSVI

In het jaar 1980 heeft Mw. N. H. D. van Cleef-de Vos het bestuur verlaten. Zij werd opgevolgd door B. R. A. van den Bos, die inmiddels het bestuur ook verlaten heeft. Deze vacature zal voorlopig niet vervuld worden.

2. Bureau:

In 1980 berustte de directie bij R. D. Stam. Mw. P. J. M. van Kleffens was gedurende 1980 algemeen secretaresse van de S.W.B. welke taak zij met een grote mate van zelfstandigheid vervulde.

Van 1 maart 1980 t/m 31 augustus 1980 was op een tijdelijke arbeidsplaats Mw. H. Thomas in dienst van de S.W.B. voor administratieve ondersteuning. Per 15 september is zij opgevolgd door Z. Langelaar, die aangesteld is op een werkverruimende maatregel. Per 22 september is het bureau versterkt met H. de Lange, eveneens op een werkverruimende maatregel.

R. D. Stam hield op de studiebijeenkomst D'66 - Jongeren - F.D.P.-Jongeren een inleiding over mogelijke vernieuwingen in het Duitse partijstelsel.

3. Werkgroepen en secties

Uit de twee enquêtes die dit jaar onder de coördinatoren van de werkgroepen zijn gehouden en uit de verslagen van sectie-coördinatievergaderingen blijkt dat de werkgroepen in 1980 over het algemeen stabiel en hart hebben gewerkt. (De resultaten van de enquête zijn separaat bij het bureau op te vragen).

Enige gegevens: Het gemiddelde w.g.-lid besteedde over 1980 ± 90 uur aan zijn w.g. Een gemiddelde besteding van die tijd van 30 uur ten behoeve van de fractie, 30 uur ten behoeve van werk voor HB en 30 uur voor rapporten is zeer aannemelijk. Het aantal werkgroepen stabiliseerde zich eind 1980 op 40 hoofdwergroepen. In nagenoeg alle werkgroepen werd het aantal (niet actieve) teruggedrongen.

Het overleg in de secties leverde een wezenlijke bijdrage in de beheersing van de activiteiten. Het werk van de bestuursleden belast met de sectie zorgde voor stabilisering, ondersteuning en motivering bij meerdere werkgroepen en voor kennis van de werkgroep-eigen problemen bij het bestuur.

4. Persberichten, rapporten, studiedagen, de Democraat

4.1. Persberichten

In het verslagjaar werden naast de gebruikelijke persberichten naar aanleiding van nieuwe rapporten nog andere persberichten uitgegeven:

- 1) persberichten n.a.v. het nieuw verschijnen van IDEE '66 en n.a.v. de eerste nummers;
- 2) een persbericht n.a.v. een gezamenlijk standpunt van de Europese

fractie, de Tweede Kamerfractie en de w.g. Europa over „Het rapport over de Europese Instellingen van het Comité van Wijzen” en over „Het rapport van de commissie Spierenburg”. Dit standpunt werd geheel door de w.g. Europa voorbe-

4.2. Rapporten

In het jaar 1980 werden de volgende rapporten uitgegeven:

- B 6 Afrika Notities f 2,50
- B 7 Kernwapens, Vrede en Veiligheid f 5,—
- BB 5 Studiedag Bestuurlijke Reorganisatie 1979 f 3,50
- CRM 9 Landelijke en Regionale Omroep f 3,—
- DV 14 Inspraknota inzake de problematiek van de Molukkers in Nederland f 5,—
- DV 15 Studiedag Innovatie 1979 f 5,—
- DV 16 Studiedag Tolerantie f 3,50
- E 6 Herzieningsontwerp Warenwet en de Levensmiddelenwetgeving in Nederland f 4,50
- L 3 Agrarische grondpolitiek: een redelijk alternatief f 2,50
- MV 9 Studiedag Gezondheidszorg f 4,50
- VRO 15 Voorontwerp van wet op de grondsplicing f 3,—

Daarnaast werden ter voorbereiding van de voorjaarscongressen twee conceptnota's onder belangstellende leden verspreid:

- concept Structuurschets Volksgezondheid
- concept-nota Energie

4.3. Studiedagen

De volgende studiedagen en bijeenkomsten werden in 1980 gehouden: Studiedag Tolerantie: 29 maart 1980 Studiedag Vrede en Veiligheid: 10 mei 1980

Studiedag Gehandicaptenbeleid: 13 september 1980

Studiebijeenkomst w.g.-Jongeren - F.D.P.-Jongeren: 14 juni 1980.

4.4. De Democraat

In de Democraat werden in elk nummer mededelingen over de werkgroepen, aankondigingen en mededelingen over verschenen rapporten opgenomen.

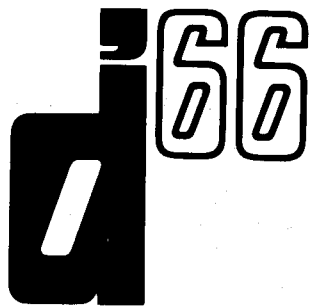
Bestuur S.W.B. D'66

Werkgroep Jongeren

De „Werkgroep Jongeren” hield op 13 december j.l. haar negende plenaire vergadering. Ter tafel lag o.a. een voorstel tot reorganisatie van de werkgroep voor het verkrijgen van een meer efficiënte en meer effectieve werkmethode.

Dit voorstel hield in dat studieonderwerpen van lange termijn in subgroepen worden behandeld, terwijl verzoeken aan en initiatieven van de werkgroep die op korte termijn dienen te worden afgehandeld begeleid worden door een kerngroep.

Dit voorstel werd aangenomen en de kerngroep bestaat nu uit zeven actieve werkgroepleden die zich ieder specialiseren op één van de terreinen van de jongerenproblematiek zoals: rechtspositie van minderjarigen, onderwijs, jongerenhuisvesting, jeugdwerkloosheid en -arbeid en jongeren behorend tot ethnische minderheden.

Aangezien we geen van allen deskundig zijn m.b.t. één van onze onderwerpen, verzoeken wij dringend personen die dat wel zijn contact met ons op te nemen, zodat we, indien nodig, van hun kennis gebruik kunnen maken.

Het contactadres van de werkgroep luidt:

Ewald van Wees
Essesteynstr. 5
2272 XT Voorburg
tel. 070 - 86 84 60

De vergaderfrequentie van de kerngroep is één keer per twee weken. De plenaire vergaderingen van de werkgroep vinden daarentegen in het vervolg slechts vier keer per jaar plaats.

Onze eerste vergadering in de huidige opzet vindt op 14 maart in het Victoria hotel te Amsterdam plaats. Aanvang: 12.00 uur exact. Het Victoria hotel ligt vlak tegenover het Centraal station. Het is natuurlijk overbodig om te zeggen dat iedereen daar meer dan van harte welkom is. Op verzoek worden jullie ook de agenda en de stukken voor die vergadering toegezonden. Bij het S.W.B. kunnen jullie de reiskosten declareren.

Tot spoedig ziens!
Sybe Dijkstra,
Ewald van Wees.

De Werkgroep Rechtspositie Minderjarigen

De werkgroep (onderdeel van de S.W.B.-werkgroep Jongeren) heeft dringend behoefte aan uitbreiding met een aantal actieve, enthousiaste leden, zeker met het oog op een eventueel uit te brengen S.W.B.-notitie.

Wij denken daarbij niet alleen aan deskundigen m.b.t. jeugdrecht en jeugdbescherming, maar aan iedereen die het onderwerp ter harte gaat! Voor inlichtingen kunt U bellen of schrijven naar

Pex Langenberg,
Coördinator
Pelikaanhof 76-c
2312 EC Leiden
Tel. 071-142936

Werkgroep Ontwik- kelingssamenwerking

Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking van het SWB heeft besloten de komende zes maanden zijn activiteiten te concentreren op de totstandkoming van een nota over de mogelijkheden om te komen tot een verbetering van de effectiviteit van de Nederlandse bilaterale hulpinspanning.

Het vergaderschema ziet er als volgt uit:

4 maart te Den Haag
8 april te Den Haag
13 mei te Utrecht
3 juni te Den Haag

Ook zijn er een aantal vergaderingen

gepland op 20 juni en 19 september. Leden welke bereid zijn een constructieve bijdrage te leveren aan de werkzaamheden zijn van harte welkom.

Kees Klompenhouwer
coördinator Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking
p/a Tattistraat 134
3066 CJ Rotterdam
Tel.: 010-213905 ('s avonds)

Samenstelling Be- stuur Wetenschappe- lijk Bureau D'66

Tijdens de laatstgehouden ALV zijn enkele nieuwe bestuursleden gekozen. Het Dagelijks Bestuur is thans als volgt samengesteld:

Wim Dik, voorzitter
Piet van Baarsel, secretaris
Ed Berkhout, penningmeester. ■

**Politiek Emancipatie
Aktiveringscentrum D'66**

PEAC- NIEUWS

Werk, inkomen en democratie

**Landelijke Emancipatiedag:
21 maart 1981 te Amersfoort**

De landelijke emancipatiedag die het PEAC jaarlijks organiseert, zal op zaterdag 21 maart zijn, te Amersfoort (Kobus aan de Poort). Aanvang: 10.30 uur. Einde: 16.30 uur. **Suzanne Bischoff** opent de dag. Ze zal terugkijken op 4 jaar emancipatiebeleid, en de inbreng die D'66 daar in heeft gehad - en voor de toekomst wil hebben!

We hebben voorts twee thema's gekozen. Het eerste is nogal actueel: hoe moeten we in de toekomst de werkzaamheden verdelen die er in de samenleving verricht kunnen en moeten worden? en dan niet alleen de betaalde taken, maar ook de onbetaalde: huishouding en verzorging, het vrijwilligerswerk; En ook: welke bijdrage geeft deeltijdarbeid aan die herverdeling van werkzaamheden? en hoe kijken we tegen de verschillende vormen van (algemene) arbeidstijdverkortingen aan?

Louise Groenman zal over dit thema het e.e.a. te berde brengen. **Erwin Nypels** gaat vervolgens in op de gevolgen die de herverdeling van werk heeft, kan en moet hebben voor het **inkomensbeleid**.

's Middags zullen **Maarten van Gils** (hoogleraar bedrijfskunde te Groningen) en **Jacqueline Soetenhorst** het tweede thema behandelen: hoe komt het dat er zo weinig vrouwen op die plaatsen zijn waar besluiten worden genomen? (politiek; op de hoogste posten; maar ook: in ondernemingsraden e.d.). hoe kan D'66, die demo-

kratie voor iedereen zo hoog in het vaandel schrijft, er voor zorgen, dat ook iedereen, man of vrouw, aan die democratie kan deelnemen?

Op de dag zal ruimschoots gelegenheid voor discussie zijn. We zullen bovendien proberen voor wat vrolijke afwisseling in de vorm van een film te zorgen.

In het PEAC-bulletin nr. 4 - dat half februari uitkomt -, staat nadere informatie over de landelijke emancipatiedag.

Wie de dag wil bijwonen: graag tevoren melden bij **Elske Schreuder**, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, tel.: 070 - 858303. ■

**Politieke Scholings- en
Vormingsinstituut D'66**

PSVI- NIEUWS

Cursus voor begelei- ders gemeente- raadscurcus

In het najaar gaan we cursussen gemeenteraad organiseren. Voor deze cursussen gemeenteraad zoeken we

advertentie

Vacature SWB-Bureau

Met ingang van 1 april a.s. neemt **Ruud Stam** afscheid als directeur van het SWB-bureau.

Bij het vervullen van deze vacature wil het SWB-bestuur niet uitgaan van een van te voren vaststaande functieomschrijving.

Voor zover mogelijk willen wij liever met de kandidaten, die belangstelling hebben voor de centrale plaats in de SWB, zelf verder preciseren wat de inhoud van deze functie voor hem of haar zou kunnen zijn. Daarbij willen wij uitdrukkelijk de mogelijkheid van twee deeltijdbanen niet uitsluiten.

Hoe ook de uiteindelijke constructie zal worden, zeker is dat voor (minstens één van) de functionaris(sen) als eisen worden gesteld:

- opleiding op academisch niveau
- goed organisatorisch talent kunnen combineren met vaardigheid in het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek en het beoordelen van resultaten.

Wij vragen iedereen, die belangstelling heeft, contact te zoeken met:

Piet van Baarsel, secretaris SWB-bestuur,
p/a Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Schriftelijke sollicitaties vóór 20 maart 1981 te richten aan:

**Bestuur van de Stichting Wetenschappelijk Bureau
D'66,**
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

begeleiders (m/v). Om deze begeleiders voor te bereiden op hun taak geven we een cursus voor begeleiders. Deze cursus duurt een week-end (vrijdagavond - zaterdagmiddag).

Waar en wanneer?

Ede, Mon Réve, 12/13 juni 1981

Kosten

Voor de deelnemers zijn geen kosten aan deze cursus verbonden.

Basiscursus discus- sie- en vergader- techniek

Zoveel mogelijk mensen moeten kunnen meedoen aan de democratische besluitvorming. Voor sommige mensen zijn er drempels, omdat ze niet gewend zijn om te discussiëren of te vergaderen. Daarom organiseert het PSVI D'66 een basiscursus discussie- en vergadertechniek. De cursus zal drie dinsdagavonden duren.

Waar en wanneer?

In Groningen, Leeuwarden, Assen, Zwolle, Arnhem, Utrecht, Haarlem, Den Haag, Middelburg, Den Bosch en Maastricht op 7, 14 en 21 april 1981

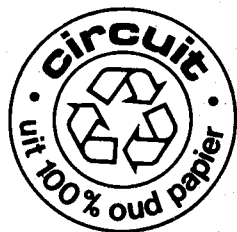
Kosten

f 30,- per deelnemer

Themadagen D'66 gemeenteraadsleden

Welzijn
Decentralisatie welzijnsbeleid: hoe organiseer je het en hoe betaal je het.
Waar en wanneer?
Rotterdam: 4 april, Groningen: 11 april, Nijmegen: 25 april
Kosten
f 25,- per deelnemer (inclusief lunch)

Informatie en opgave voor de cursussen
Arthie Schimmel/Annemarie Hogeweg, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, 070 - 858303.

UIT STAD EN LAND

Regio Zuid-Holland

Mededelingen

Het bestuur van de regio Zuid-Holland is als volgt samengesteld (ARV 7 februari)

■ **Ruud Stam:** regio voorzitter
Meulstr. 194, Leiderdorp
071 - 410126

Paul de Graaf: secretaris organisatie
Breestr. 33a, Leiden
071 - 141886

Herman van Ommen: secretaris politiek
Laan van Leeuwensteijn 29,
Voorburg
070 - 864341

Hein v.d. Beek: penningmeester
Bakkerdreef 2, Voorschoten
01717 - 4937

Er zijn twee Regio Hoofdbestuur-leden

Onno Drukker
Agathapark 26, Lisse

Don Schuurman
Kruisemunthof 21, Barendrecht
01806 - 4051

Campagne coördinator Zuid-Holland:

Hans Bloemen
Lunenburg 38, Dordrecht
078 - 177241

Regio Gelderland

Het Regiokongres van 7 februari 1981 heeft in een aantal vacatures de navolgende personen benoemd:

Regiovoorzitter: Frans Scholten, Sprengerlaan 21, 6703 GA Wageningen (08370 - 14753)

Lid Regiobestuur: Hetty Vrisou van Eck-Jantzen, Achterweg 5, Beusichem (03453 - 1556)

Regio H.B.-lid: Werner Uerz, Santgat 26, 6903 WX Zevenaar (08360 - 24055)

Pltsverv. Regio H.B.-lid: Marjolein Driessen-Hazebroek, Bongerd 59, Malden (080 - 582332)

Hiermee is het Regiobestuur weer compleet!

Voor leden die nieuw zijn of anderszins belangstelling hebben meld ik de contactadressen van een aantal afdelingen in oprichting:

Neede: Jan van Doorn, Burg, Heezemanstraat 4, 7161 AV Neede

Borculo: Johan Menkhorst, Slingerstraat 7, Borculo (05457 - 2119)

Maas en Waal: (Druten e.o.): Ton van den Bosch, Hoefslagstraat 4, 6651 CT Druten (08870 - 3065)

Neerrijnen: Marja Krijnen-Welmers, Neerrijnse Mark 3, 4182 SB

Neerrijnen (03436 - 317)
O-Betuwe (Dodewaard, Valburg, Elst, Heteren): Lidy Brummelkamp-Toet, Crocusstraat 5, 6666 AS Heteren (08306 - 1086)

Bemmel/Gendt: Tino Lippman, Postbus 40, 6690 AA Gendt (08812 - 1209)

Ondergetekende is te bereiken op de volgende telefoonnummers: 08360 - 24019/33519 of 085 - 457057 (tsl. 2933) kantoor.

Jan Traag

Regiosecretaris

Regio Noord-Brabant Democraten gezocht voor Commissie Provinciaal Beleids- programma

Brabantse D'66 leden die in bovengenoemde commissie op grond van hun belangstelling, kennis en ervaring mee willen helpen aan het vormgeven van het nieuwe provinciale beleidsprogramma worden verzocht zich op te geven bij de voorzitter van de commissie Marcel Prop, Spechtenweg 1, 5364 PD Escharen, telefoon 08860 - 1778. ■

advertentie

Regiocongres

ZUID-HOLLAND 9 april 1981

Amicitia, Westeinde 15, Den Haag

Concept Agenda

- 19.30 1. Opening
- 19.45 2. Prestatie kandidaten plv. lidmaatschap adviesraad
- 20.00 3. Beslispunten verkiezingsprogramma Prov. Staten verkiezingen
- 21.00 4. Instelling Programmacie
- 21.10 5. Verslag kascie jaarstukken 1980
- 21.20 6. Goedkeuring financieel verslag 1980
- 21.25 7. Presentatie kandidaten 2e secretaris politiek
- 21.35 8. Campagne T.K.-verkiezingen
- 21.50 9. Vaststelling subregiogrenzen in Hoeksewaard
- 21.55 10. Bestuurlijke reorganisatie Zuid-Holland
- 22.45 11. Sluiting.

- Kandidaatstelling plaatsvervangend lidmaatschap adviesraad tot 2 x 24 uur van te voren bij Paul de Graaf, Breestr. 33a, Leiden.
- Kandidaatstelling 2e secretaris politiek tot 2 x 24 uur van te voren bij Paul de Graaf, Breestr. 33a, Leiden.
- Aanvragen van vergaderstukken eveneens bij Paul de Graaf.

MENSEN-RECHTEN

bijgegaan door Kitty Warburg

KOMITEE KINDERVIJST

Gambiadreef 15, Utrecht, tel. 030 - 618699

Kinderen hebben geen stemrecht. Zonder inspraak wordt er voor kinderen van alles bedisseld. Onder het motto „Kinderstem“ krijgen kinderen nu de kans hun wensen kenbaar te maken tijdens de manifestatie Kind en Politiek op zaterdag 21 maart in Utrecht in O.S.G. Amerikalaan.

DE POPULIER

Nieuwe Herengracht 93, Amsterdam tel. 020 - 254438

Op zondag 29 maart a.s. organiseren de Anti-Apartheids Beweging Nederland en het Sociaal Cultureel Centrum De Populier een politiek forum „Stem nu voor vrijheid in Zuidelijk Afrika“. Voor D'66 zal Laurens Jan Brinkhorst zitting hebben in dit forum. Aanvang 13.30 uur.

CHILI KOMITEE

NEDERLAND

020 - 936050

Het Victor Jare Festival zal plaatsvinden in Zwolle op 20 maart, in Den Haag op 21 maart en in Utrecht op 22 maart, resp. in de Buitensociëteit, Amicitia en muziekcentrum Vredenburg. Het festival wil een nieuwe stimulans zijn voor de solidariteit met Chili. Behalve het optreden van bekende Latijnsamerikaanse muziekgroepen zal er ook een politiek forum worden gehouden waarin vertegenwoordigers van de politieke partijen hun standpunten t.a.v. de Zuidamerikaanse problematiek kunnen verduidelijken.

DE NEDERLANDSE NIETROKERS VERENIGING

Postbus 82177, Den Haag, tel. 070 - 501306

Ruim 9 miljoen niet rokende Nederlanders zijn het slachtoffer aan het worden van een kleine groep wel rokers. De vereniging stelt zich ten doel de rechten van de niet-rokers te beschermen. Door middel van het „CAN-bulletin“ probeert de Club Aktieve Niet-rokers dit te bereiken.

WERELD FEDERALISTEN BEWEGING NEDERLAND

Hertog Hendriksingel 104, Den Bosch tel. 073 - 138356

Op zaterdag 9 en zondag 10 mei organiseert de WFBN een studieconferentie over „naar een nieuwe internationale orde“ in het conferentiehuis Woudschoten te Zeist. Onder meer zal het D'66 Kamerlid Suzanne Bischoff een inleiding houden over de Sociaal-Economische ordening.

IERLAND KOMITEE

Postbus 11.618, Amsterdam

In het laatst verschenen bulletin van het Ierland Komitee worden de achtergronden belicht van de strijd van de republikeinse gevangenen voor toekenning van hun politieke status.

STICHTING GASTVRIJE FIETSCAMPINGS

Krimweg 13, De Cocksdorp Texel tel. 02222 - 275

Een nieuwe vorm van vakantiebesteding: „het fietskamperen“. Het is milieuvriendelijk, gezond en niet duur. Op 70 gastvrije fietscampings in Nederland kunt u een plekje vinden om uw tent op te zetten om dan de volgende dag weer op de fiets naar de volgende fietscamping te gaan.

STICHTING VOLK EN VERDEDIGING

Bachmanstraat 1, Den Haag tel. 070 - 461259

Deze stichting, die de relatie maatschappij-krijgsmacht bestudeert organiseert op 20 maart in het Nederlands Congresgebouw te Den Haag een conferentie over Dienstweigeringen en Gewetensbezwaren.

Bij deze stichting is verder verkrijgbaar een verslag van de conferentie „Werkgelegenheid en Defensie“.

Bedankt Jo, en succes

Nu Jo van Rhijn ons op het landelijk secretariaat gaat verlaten om aan zijn werk te beginnen bij het Operagezelschap Forum, wil ik hem namens het Hoofdbestuur bedanken voor het vele werk dat hij - geheel belangeloos - voor de partij verzet heeft. Hij zag kans om in zeer korte tijd de grote achterstand die opgelopen was bij spreekbeurt-aanvragen in te lopen. Bovendien zag hij nog kans een werkzaam systeem op te zetten om dit soort situaties in het vervolg te voorkomen. Ondankbaar was die taak zeker wel, omdat hij vaak kritiek over zich heen kreeg over zaken waar hij part noch deel aan had. Daarom vanaf deze plaats: Bedankt Jo, en veel succes bij Forum.

Welkom Mat Ringers

Als Stafmedewerker Publiciteit is met ingang van 23 februari 1981 Mat Ringers benoemd. Mat Ringers was tot die datum regio-campagnecoördinator in Groningen en is voor D'66 lid van de gemeenteraad van Delfzijl. Namens het Hoofdbestuur wens ik Mat Ringers veel succes in zijn nieuwe baan en ik reken op een vruchtbare samenwerking.

Ad F. M. van Tiel
publiciteitscoördinator

KANDIDATEN ONGESCHIKT?

door René van Slooten uit Maarssen

Na het bestuderen van onze kandidatenlijst voor de Tweede Kamer kon ik een gevoel van teleurstelling niet onderdrukken. Tot mijn verrassing ontdekte ik namelijk twee kandidaten die het beleidsterrein „Consumentenzaken“ tot het hunne verklaarden. Op zich lijkt dat natuurlijk een loffelijk streven, maar ik moet helaas verklaren dat deze mensen mij niet bekend zijn, ondanks het feit dat ik al gedurende enkele jaren coördinator ben van de werkgroep Consumentenzaken. Geen van beiden heeft er kennelijk behoefte aan gehad om eens even te informeren welke ideeën er zoal bestaan en wat de toekomstplannen zijn. U zult kunnen begrijpen dat ik zo mijn twijfels heb over de „deskundigheid“ van deze twee kandidaten en dat er mijnerzijds weinig animo bestaat om te gaan samenwerken met kamerleden die een belangrijk beleidsterrein „er wel even bijnemen“. Mocht u overgaan tot publicatie van deze brief, dan hoop ik oprecht dat de bewuste kandidaten dit lezen en dat zij mij van mijn ongelijk kunnen overtuigen.

Wat het eerste deel van de laatste zin betreft: ik heb Jan Veldhuizen en Louise Groenman op René's artikelje gewezen; ik neem aan dat ze het dus wel zullen lezen. Wat het tweede deel betreft: Jan V. heeft 4 jaar lang een organisatorische functie gehad in het dagelijks bestuur van de partij en is ook nu, omdat hij campagneleider is, niet in staat de werkgroepvergaderingen bij te wonen. Hij verheugt zich erop dat na 26 mei zich te kunnen verdiepen in zijn interessegebieden; Louise G. kan ook niet alles tegelijk doen, al lijkt dat wel zo. Ze is lid van de PEAC, Lid Consumentebond, Humanistisch Verbond, VPRO; nu staat ze kandidaat voor de bondsraad van de Consumentebond.

MOET CREATIEF PARTIJESTABLISHMENT KEUZE MAKEN?

door Kees Tuinenburg uit Amsterdam.

Wanneer men kandidaat is voor een tweede-kamerzetel verkrijgt men een heel speciaal inzicht in het functioneren van de partij. Enkele opmerkingen wilde ik u niet onthouden. In Noord-Holland, waar ik aan de „primaries“ meedeed, zijn zo'n 3000 leden. Landelijk heeft 35% van de leden aan de stemming meegedaan hetgeen omgeslagen over Noord-Holland neerkomt op zo'n 1000 le-

den. Daarvan heb ik er op de zes presentatieavonden hoogstens 250 gezien, dubbures inbegrepen. En van die 250 had ongeveer de helft zijn stembijlet reeds van te voren ingevuld.

Dit laatste nu is bijzonder onelegant en een goede suggestie zou dan ook zijn om de verkiezingsformulieren pas op het laatste moment voordat de presentatieronde begint op te sturen aan de leden. Voor de resterende 875 leden was de presentatieronde blijkbaar niet nodig en ook dat lijkt niet elegant. Op grond van welke argumenten zij gestemd hebben kan ik u niet verklappen, maar een lang meelopen in de partij en een al dan niet oppervlakkige vertrouwdheid met enkele namen zullen een rol hebben gespeeld.

Nu ben ik de laatste om te beweren dat kandidaten op grond van kunstjes in de presentatieronde gekozen zouden moeten worden. Aan de andere kant moet het systeem ook zodanig zijn dat witte raven opgemerkt kunnen worden. Zij kunnen bijvoorbeeld hun sporen in werkgroepen hebben verdiend, hoewel dat geen landelijke bekendheid behoeft te hebben opgeleverd.

Ik geloof dan ook dat ik voorstander van een gemengde procedure ben, waarbij de helft van de te behalen punten bepaald wordt door directe stemming van de leden en de andere helft via een creatief partij establishment, op aanbeveling van landelijke werkgroepen. Kennis van zaken is nooit weg. Wie bijvoorbeeld van de eerste 40 kandidaten kan uit eigen ervaring iets zinnigs zeggen over ontwikkelingssamenwerking?

Volgens mij heeft de ALV destijds dit idee verworpen.

TWEE IDEEËN

door Joop Vink uit Woudenberg

Betreffende de werkgelegenheid de volgende opmerkingen en adviezen. 1e. De aanschaf van nederlandse producten door overheid- en semi-overheidsinstellingen laat veel te wensen over. b.v. de Volvo affaire waarvoor nu een bestelling van 1500 stuks is geplaatst maar mijns inziens kan dat aanzienlijk uitgebreid worden zonder de buitenlandse merken te kort te doen.

Het lijkt mij nuttig om meer controle uit te oefenen en adviezen te geven aan genoemde instellingen om indien mogelijk nederlandse producten aan te schaffen. b.v. voor de gemeenten DAF vracht- en vuilniswagens, enz., VOLVO personenwagens, PHILIPS elektronika, enz. enz.

2e. Gezien de vele werklozen en wao'ers kunnen er mijns inziens snellere resultaten bereikt worden

DEMOCRATEN
SCHRIJVEN

wanneer de G.A.K. en G.A.B. nauwer samenwerken of nog beter onder één directie opereren.

Uit eigen ervaring heb ik ondervonden dat de samenwerking nihil is terwijl ik aan beide partijen heb laten weten dat ik bij beide bureaus ingeschreven sta. Onlangs pas heeft het G.A.K. contact opgenomen met het G.A.B. en hopelijk met succes.

KERNENERGIE? NEE! BE-TAAL UW REKENING IN TWEE.

door **Dick van der Zijden** uit Warmerhuizen

Het zal de tegenstanders van kernenergie bekend zijn, dat de kerncentrale Dodewaard eigendom is van N.V. GKN.

De provinciale elektriciteitsbedrijven (en het GEB in Amsterdam) zijn hiervan aandeelhouders. Zij hebben zich verplicht stroom af te nemen van Dodewaard via het landelijke koppellijn.

Een klein gedeelte ($\pm 0,35$ in NH.) van onze elek.rekening bestaat daarom uit een bedrag wat wij betalen voor deze geleverde stroom uit Dodewaard. (Overigens betalen wij 20% méér voor deze stroom.)

Ik kan mij voorstellen dat u dit gedeelte van uw rekening niet wilt betalen. Dat zou echter betekenen dat u wordt afgesneden van uw stroomvoorziening. Dan maar domweg aksepteren?

Neer! Er is een redelijk alternatief n.l. aksepteren onder protest.

Hoe? U betaalt wél, maar geeft aan dat deze gang van zaken u niet bevalt. **In plaats van betaling met de aan u toegezonden akseptgirokaart betaalt u met uw eigen giro of bank.** Ideaal is het wanneer u in tweeën betaalt. Eén gulden als symbolisch „atoom“ gulden, met vermelding van b.v. „Kernenergie nee“, „Onder Protest“ en de rest van het bedrag op een andere overschrijving. Daardoor oefent u geweldloos extra druk uit op uw elektriciteitsmaatschappij om uit het GKN te treden.

Uw wijze van betaling is namelijk lastig te verwerken in de geautomatiseerde administratie. Een brief schrijven naar uw elek. bedrijf met verzoek uit de GKN te treden en via het SEP invloed aan te wenden niet meer financieel aan het Kalkarproject deel te nemen is natuurlijk een goede aanvulling.

Deze actie is in heel Nederland aan het opstarten. Ik geef graag verdere inlichtingen.

P.S. Een automatische overschrijving trekt u natuurlijk in als u mee wilt doen.

HEEFT THOM GELIJK??

door **Jan Traag** uit Zevenaar
De voorzitter van D'66 – Nijmegen heeft in de laatste Democratische dingen beweerd over de strategieresolutie die ik van enkele kanttekeningen wil voorzien:

Thom noemt het een „weloverwogen resolutie van de angst“ omdat we ons uitspreken tegen CDA/VVD en tegen samenwerking met de CPN. Tenslotte beoordeelt hij het negatief dat we ons niet meer positief voor de PvdA uitspreken

a. Ik meen, dat Thom geen CDA/VVD/D'66 combinatie wil. Ik ook niet!

b. Een partij die zich Democraten

noemt kan onder geen beding samenwerken met een CPN, die in haar diepste wezen ondemocratisch, ja totalitair is. Alle cosmetische veranderingen in het beeld ten spijt.

c. Er is geen enkele reden (meer) om de PvdA van een voorkoersbehandeling te voorzien. Immers, wij zijn een onafhankelijke partij van onafhankelijke mensen. Zie daarnaast de wijze van oppositie voeren van de PvdA en de onenigheid die zich daar vertoont op vele punten, dan kan een uitspraak zoals Thom die wil ons nogmaals van onze kiezers vervreemden.

d. Een politieke strategie dient zich niet zozeer de richten op wat wij graag willen, maar dat wat wij menen dat goed is voor het land. Een coalitie PvdA/CDA/D'66 heeft de voorkeur van de meeste kiezers, dat is al jarenlang zo!

Dit alles heeft niets te maken met angst voor stemmenverlies, maar wel met een realistische inschatting van de politieke situatie. Het heeft ook te maken met de op sommige punten pijnlijke ervaringen uit onze nog pas korte geschiedenis. En dat laatste verdoozelt, dat had ik van Thom de Graaf niet verwacht!

(Ik waardeer hem overigens zeer!).

STRO... EEN REDELIJK ENERGIE-ALTERNATIEF?

door **K. Hoekendijk** uit Emmen
Het is nog geen architect gelukt een bouwwerk te ontwerpen, dat vergeleken kan worden, qua prestatie, met een doodgewone korenaar. De natuur is wat dat betreft nog onovertroffen, doch de mens – verkwistend als hij is – gebruikt slechts de zaden en beschouwt de rest van de plant als lastig afval. Niets is echter minder waar, want het stro kan nog voor vele doeleinden worden gebruikt. Onderstaande informatie heb ik grotendeels ontleend aan een TV-uitzending op Duitsland III op 4 febr. 1981, en ik vond het belangrijk genoeg om het samen te vatten en er waar mogelijk de aandacht op te vestigen.

Het is allerwege bekend, dat de fossiele brandstof op onze planeet beperkt van omvang is. Een stijgende behoefte aan energie doet echter de vraag toenemen, en de toenemende zorg over de kernenergie, doet steeds meer mensen zich beraden op de vraag, hoe dat in de toekomst moet. Zo ook, onze oosterburen, die zelfs niet beschikken over een aardgasreserve, zoals wij.

Wat ligt dan meer voor de hand om na te denken over andere brandstoffen, die niet eeuwen en eeuwen nodig hebben om te ontstaan en die in redelijke mate beschikbaar zijn. Onderzocht is of stro, als brandstof kan dienen voor verwarming van woningen en bedrijfsruimten en de resultaten zijn hoopgevend te noemen. Het is met stro van enkele hektaren mogelijk, om een agrarisch complex van enige omvang, inclusief bedrijfsgebouwen een heel winterseizoen te verwarmen en van warm water te voorzien, doordat men een naverbranding van de gassen die bij de eerste verbranding vrij komen, tot stand brengt. Dat heeft tot nevenvoordeel, dat de laatste uitstoot van rook, veel minder belastend is voor het milieu. Het blijkt mogelijk door een oven drie maal per week hoog op te sto-

ken, zoveel warmte te verkrijgen, dat met het verwarmde water (enkele duizenden liters) de hele week een grote ruimte kan worden verwarmd. Bovendien kan een deel van het (huis) afval mee worden verbrand. De as kan bovendien worden gebruikt bij het komposteren (potas). Over recycling gesproken...

Een andere toepassing van stro heeft ook met het komposteren te maken. Het verwerken van flinke hoeveelheden (gemalen) stro door de grond kan een rottingsproces op gang brengen, waarbij in de grond temperaturen van meer dan 60° C ontstaan. Ook die warmte kan (gedeelte) worden onttrokken aan de bodem, en voor verwarmingsdoeleinde worden gebruikt. Een ander voordeel daarbij is dat het bij dit proces vrijkomend produkt een uitstekend alternatief vormt voor het gebruik van (tinnense) hoeveelheden energie (verslindende) kunstmest. Een produkt dat bovendien een structuurverbeterend effect op de bodem heeft, in tegenstelling tot kunstmest.

Stro als brandstof dus (want rotting of fermentatie is ook een soort verbranding) is een direct proces, dit in tegenstelling tot olie en kolen, die veelal eerst worden omgezet in elektriciteit, waarbij het netto rendement sterk wordt gereduceerd, maar er zijn nog legio andere gebruiksmogelijkheden.

Zo is het b.v. bekend, dat uit stro, ook alcohol kan worden gewonnen. Met name in Oostenrijk wordt de Stro-rum verkocht met percentage's alcohol van tegen de 40! Op de Landbouwhogeschool in Wageningen is men bezig met experimenten om uit stro een soort suiker te bereiden en suiker is – hoewel in onze samenleving vaak te veel en onjuist gebruikt – in wezen niets anders dan kristal-energie.

Eerder in dit verhaal sprak ik over architecten en hun bouwkunst. Ook in dat verband kan stro een grote rol gaan spelen in de nabije toekomst. Er is n.l. een procedé ontwikkeld, om zonder bijvoeging van chemische preparaten (zoals men veel te laat heeft ontdekt in spaanplaat b.v.), van stro platen te persen die qua gebruik en isolerend vermogen te vergelijken zijn met hout. Dit opent ongekende perspectieven voor een land dat voor bijna negentig procent van zijn houtverbruik, op import is aangewezen. Ook hier zijn echter voordelen te noemen, deze stroplaten zijn namelijk brandwerend, in tegenstelling tot hout ontstaat er n.l. bij brand een chemische verbinding op de oppervlakte van de plaat, die op zichzelf onbrandbaar is.

We zien dus dat deze grondstof, tot voor kort hoofdzakelijk als afval beschouwd, waardevoller is dan menigeen dacht en dat inventieve onderzoekers, zeer praktische oplossingen kunnen ontwikkelen voor allerlei min of meer urgente problemen. Wel rijst bij mij dan de vraag, of er op dit terrein sprake is van voldoende, ook internationale, coördinatie. Ik heb wel eens de indruk van niet. Als dat zo blijkt te zijn, ligt hier m.i. een dankbare taak voor de E.E.G., maar dan niet zoals in de landbouw, door met subsidies te gaan strooien, maar door effectief coördineren van deelonderzoeken, het uitwisselen van ervaringen elders

en het gericht bevorderen van wetenschappelijk onderzoek. Als dit verhaal daar maar een „graantje“ aan heeft bijgedragen, dan zal dit facet zeker niet de laatste „strohalve“ zijn voor de energieproblemen van de westerse wereld.

REACTIE OPROEP D'66 HOMOGROEP

door **W. Bakker** uit Roosendaal
Wat Bert Boelaers uit Utrecht beoogt vind ik nog al wat overdreven, het is schrijver n.l. gebleken dat in het Concept verkiezingsprogramma het hoofdstuk „Emancipatie“ alleen gewijd is aan vrouwen, het is toch overduidelijk dat wij gelijke rechten voorslaan voor man en vrouw?

En daaronder ook vallen de door hem aangehaalde groeperingen. Tenslotte wordt er ook geen afzonderlijke aandacht besteed aan leden van D'66 met een andere huidskleur, die misschien in de praktijk ook nog wel eens hinderlijk bejegend worden. Het moet toch in onze partij vanzelfsprekend zijn, dat er geen discriminatie van welke zijde dan ook overwogen mag worden in onze maatschappij.

Deze politieke instelling geeft ons het recht om de naam D'66 te voeren. Dat andere politieke partijen een dergelijke waanzin wel in hun groeperingen toelaten, getuigt dan wel van hun conservatieve grondslag, die wij juist naar de achtergrond willen verdringen. Geen zout op alle slakken leggen! ■

WERF

Op verjaardagen, tijdens uw werk, in de schaduw, onder de borrel, na de maaltijd, achter de djm, voor het zingen, tussen de bedrijven, langs de lijn, aan tafel, boven Jan, bij vergissing, met succes, tot genoegen, tegenover de rest, ten naasten bij, buiten bezwaar, sedert de oprichting, uit enthousiasme, overeenkomstig de afspraak, volgens de richtlijnen, door de week, tegen de wind in, met de feestdagen, naast de deur, of waar ook ter wereld, maar WERF ze, want de meesten komen niet vanzelf!

